

«Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!» ЭНСИЭЛИ

12+

2019 сыл
Кулун тутар
7 күнэ
Чэппиэр
№ 9 (10694)

1935 сыл алтынны 5
күнүгэр төрүтэммитэ

Нам улууһун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

Быбар-2019

ИККИ НЭИЛИЭК БАҢЫЛЫКТАННА

Кулун тутар 3 күнүгэр икки нэилиэккэ баһылыктар быбардара ыгытылыннылар. Ол курдук Хатыг Арыга уонна Арбынга быбардыыр учаастактар тэриллэннэр өрөбүл күн тигинэччи үлэлэтилэр.

Аппааныга 1147 быбардааччыттан 627 киһи куоластаата ол 54,66 % тэннэстэ. Кыһыл Дэриэбинэ 184 быбардааччыттан 115 киһи кытынна, ол 62,50 % тэннэстэ. Граф Бирээр 403 быбардааччыттан 204 киһи куоластаан бырыһыан 50,62 буолла. Онон Хатыг Арыг нэилиэгэр 1734 быбардааччыттан 946 киһи куоластаан, быбарга кыттыгы бырыһыана 54,56-ға тэннэстэ. Ол түмүгэр Иван Ноговицын кандидатар баһыйар элбэх куолаһы ылла (808=85,41%).

Арбынга 182 быбардааччыттан 117 киһи куоластаан, быбарга кыттыгы бырыһыана 64,29 буолла. Манна баһылыгынан Борис Бугаев талылынна. Кини барыта 104 куоластаах (88,89%).

Л. НОГОВИЦЫНА

«СЫЛ БАСТЫГ КОРРЕСПОНДЕНА»

«2019 сыл бастыг корреспондена» конкурска общественнай корреспонденттар араас темаларга уонна жанрдарга сыл устата бастыг суруйууларынан бэлиэтэнэллэр. Бу үрдүк аат иһин 15-тэн итэҕэһэ суох матырыйаалы бэчээттэтэн күрээттиэхтэрэ. Кыайылааһы сыл түмүгүнэн редакция коллектива быһааран 2020 с. Россия Бэчээтин күнүгэр анал диплом, түөскэ кэтиллэр үрүн көмүс бэлиэ уонна бириис туттарыллар.

«2019 СЫЛ - РОССИЯҒА ТЕАТР СЫЛА»

2019 сыл Россияҕа Театр сыла биллэрilibитинэн, дьон билиинитин ылбыт артыстарбыт, норуот театрдарын үлэлэрин-хамнастарын, үөрүүлэрин, ситиһиллэрин, кыһалдарын туһунан 5-тэн итэҕэһэ суох матырыйаалларынан общественнай корреспонденттар, бириддиэлэн ааҕааччылар (идэтиттэн, сааһыттан тутулууга суох) кытталлар. Конкурс түмүгүнэн 3 бастыг автордарга анал дипломнар уонна бириистэр 2020 с. Россия Бэчээтин күнүгэр туттарыллар.

«2019 СЫЛ - САХА РЕСПУБЛИКАТЫГАР СОМОҔОЛҔУУ СЫЛА»

2019 сыл- Энсиэлигэ Олонхо туоната

ОЛОНХО ЫҤЫАҒАР ТҮБЭЛЭР КЫЛААТТАРА

Соторутааҕыта түмсүүлээх, үлэһит үтүөтэ, майгылаах бастыга дьоннордоох Түбэ нэилиэгэ киэн программалаах, сонун тэрээһиннээх кэнсиэри А. Шестаков аатынан норуот айымньытын дьийтигэр көрдөрдө уонна сөхтөрдө.

Кэнсиэри сааланы ыгыччы элбэх киһи көрө кэлэн «дьабылыка да түһэр сирэ суох» диэбит курдук буолла. Кыттыгы, кыра нэилиэк да буоллар, талааннаах, дьобурдаах дьонно элбэбиттэн сөхтүбүт.

Кэнсиэр олонхонон, тойугунаан, хомус дьүрүһүйэр матыыбынан саҕаланна. Үгкүүнү да кыайа туппут дьон эбит. Биригтэн бири эриэккэс хамсаныйлаах-имсэнниилээх үгкүүлэри дьон сэргииллэрин, кэрэхсииллэрин курдук имигэстик, нарыннык,

эрчимник, чэпчэкитик хамсанан-имсэнэн «Эрэкэ-дэрэкэ», «Күн Күбэйэ», «Айхал» диэн ыччаттар, оҕолор, ветераннар ансаамбыллара үгкүүлээбиттэрин сэргээн, кэрэхсээн көрдүбүт.

Туруорбут сыанкалара да сонун ис хоһоонноох буолулар. «Кырдыар кырыыс», «Арай биридэ», «Маҕаһыынга» диэн сыанкалары артыстар олус табыллан арыллан оонньоотулар.

Биридиилээн ырыаһыттар толорууларын таһыма үрдүк. Ол курдук, Анна Григорьева «Төрөөбүт Түбэбэр», Альбина Бандерова «Дэгэрэн», Матрена Лукина «Түүл», Иван Новиков «Дойдум дьонно», «Мичилий», Петр Попов вальсын, Аскалон Егоров «Эр киһи» диэн ырыалары толорбуттарын көрөөччүлэр сөбү-

лээн, кэрэхсээн иһиттибит. Бары да ийии уһугуннарар, сүргэни да көтөҕөр, санааны кынаттыыр бэртээхэй ырыаһыттар эбит.

Фондаҕа бүгүнгү туругунан: 2 037 398,25 солк. үп киридэ, ол курдук: нэилиэктер администрацияларыттан – 164 122,31, культура тэрилтэлэриттэн – 260 534,49, уопсай үөрэхтээһин тэрилтэлэриттэн – 252 787,05, оскуолаҕа кириэн иннинэ саастаах оҕолор уһууааннарыттан – 199 416,09, эбии үөрэхтээһин тэрилтэлэриттэн – 91 642,00, муниципальнай тэрилтэлэртэн – 206 750,41, госуодарс олохтон Твеннай тэрилтэлэртэн – 92 407,76, у.о.д.а. – 769 738,14.

Реквизиты

ФОНД ПОДДЕРЖКИ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ НАМСКОГО УЛУСА

ИНН 1417010525
БИК БАНКА 049805609
К/С 30101810400000000609
НОМЕР р\с 40703810276000001475
Дата открытия 06.02.2019
НАИМЕНОВАНИЕ БАНКА:
ЯКУТСКОЕ ОТДЕЛЕНИЕ №8603 ПАО Сбербанк г. Якутск,
Доп. офис №8603/060, 677007, г. Якутск, ул. Кирова, 29.

2019 СЫЛГА «ЭНСИЭЛИ» ХАҤЫАТ АЙАР КОНКУРСТАРА

2019 сыл устата сомоҕолоһуу күүһүн, түмүгүн, уопсай дьыалаҕа үтүө дьайыытын туһунан 5-тэн итэҕэһэ суох матырыйаалларынан общественнай корреспонденттар, бириддиэлэн ааҕааччылар (идэтиттэн, сааһыттан тутулууга суох) кытталлар. Конкурс түмүгүнэн 3 бастыг автордарга анал дипломнар уонна бириистэр 2020 с. Россия Бэчээтин күнүгэр туттарыллар.

«2019 СЫЛ – НАМ УЛУУБУГАР ОЛОНХО СЫЛА»

2019 сыл устата «2019 – Энсиэли Олонхо туоната» диэн рубрикаҕа Олонхо сылын кэпсиэр ыстатыйалары, бастыг маастардары, сонун бырайыактары сырдатар ис хоһоонноох суруйууларга 5-тэн итэҕэһэ суох матырыйаалларынан общественнай корреспонденттар, бириддиэлэн ааҕааччылар (идэтиттэн, сааһыттан тутулууга суох) кытталлар. Конкурс түмүгүнэн 3 бастыг автордарга анал дипломнар уонна бириистэр 2020 с. Россия Бэчээтин кү-

нүгэр туттарыллар.

«ЖАНРДАРЫНАН БАСТЫГ СУРУЙУУЛАР»

2019 сыл устата общественнай корреспонденттар уонна ааҕааччылар ортолоругар информация, интервью, очерк, публицистика жанрдарыгар 5-тэн итэҕэһэ суох бастыг суруйууларга конкурс ыгытыллар. Сыл устата бэчээттэммит матырыйааллартан жанр айы биридии бастыг автор быһаарыллан 2020 с. Россия Бэчээтин кү-

нүгэр анал дипломнар уонна бириистэр туттарыллар.

«БАСТЫГ ЭДЭР КОРРЕСПОНДЕНТ»

2019 сыл устата эдэр корреспонденттарга, суруйар дьобурдаах оҕолорго араас темаларга интэриэһинэй суруйууларыгар конкурс биллэриллэр. Суруйуулар ахсааннара хааччахтаммат, араас жанрга үлэлэр биһирэниэхтэрэ. Конкурс түмүгүнэн 3 бастыг авторга анал дипломнар уонна бириистэр 2020 с. Россия

Бэчээтин күнүгэр туттарыллар.

«ҮҮТЭЭН УҤҮЙЭЭННЭРЭ»

Сыл устата булт-алт туһунан интэриэһинэй, мүлчүргэниэх кэпсээннэри, сэһэннэри, үһүйээннэри, олоххо буолбут түгэниэри, сорсуннаах булчуттар, балыксыттар тустарынан 5-тэн итэҕэһэ суох суруйуулаах авторга анал диплом уонна бириис 2020 сылга Россия Бэчээтин күнүгэр туттарыллыаҕа.

«ВЕРА РЫКУНОВА ААТЫНАН АНАЛ ААТ»

Сыл устата сонун, ааҕааччыны интэриэһиргэтэр темаларга 5-тэн итэҕэһэ суох ыстатыйаны бэчээттэпит авторга Россия журналистарын союһун чилиэнэ, «Кыһыл көмүс бөрү» хаһаайына, «Энсиэли» хаһыакка өр сыл таһаарылаахтык үлэлээбит Вера Николаевна Рыкунова аатынан анал бириэмийэ туттарыллыаҕа.

Күндү общественнай корреспонденттарбыт уонна ааҕааччыларбыт, 2019 с. биллэриллибит айар конкурстарга көхтөөхтүк кыттаргытыгар ыгырабыт!

«Энсиэли»
хаһыат редакцията

Айылба – алаһа дьибит

Олунньу 20 күнүгэр республикабыт экологияҕа, айылба харыстабылыгар уонна ойуур хаһаайыстыбатыгар министерствота уонна улуспут экологияҕа государственнай надзорун инспекцията ытыгар үлэлэрин туһунан общественной истии ытытылына. Бу общественной истиини «Нам уллуһа» МТ дьаһалтата уонна общественной Сэбиэтэ көҕүлээн ытытылар.

Мунньаха улус 19 нэһилиэгиттэн 63 киһи кыттыны ылан министерство уонна инспекция ытыгар үлэлэрин, бултааһын болдьохторун, кыһынны маршрутнай учуот, кыыл-сүөл ахсаанын харыстааһын, элбэтии туһунан боппуруостары дьүүллэстилэр. Иһитиннэриилэри Государственной экологической надзор инспекциятын начальнига А.И. Собакин, государственной инспектора С.И. Эверстов, экология уонна ойуур хаһаайыстыбатын кылаабынай специалиһа А.В. Дмитриев, биологической ресурс дирекциятын директорун

солбуйааччыта Е.Е. Антонов, дирекция кылаабынай специалиһа В.В. Оконешников онордулар. Дьүүллэһии көхтөөхтүк ытытылына. Элбэх киһи кэпсэтиигэ кыттан үгүс ыйытылары биэрдиһэр. Биир да ыйытыгы хоруйа, быһаарыта суох хаалбата. **Манкриан Карпов (Салбан):** «Уу көтөрүн күһүннү бултааһынын балаһан ыйын 1 күнүттэн көҕүллүөх», - дьин этии киллэрдэ. **А.П. Ильин (Хатын Ары):** «Уу көтөрүн бултааһыны күһүн атырдыах ыйын 24-25 күннэригэр көҕүллүүр сөп», -

диэтэ. **Василий Сыроватский (Модут):** «Андыны Өлүөнэ, Алдан өрүстэргэ эрэ буолбакка, алаас сирдэргэ баар сорох көүллэргэ эмиэ бултуургына көҕүллүөххэ», - дьин туруруста.

БУПТ БОЛДЬОҕО БЫҤААРЫЛЫННА

Н.А. Николаев (I Хомустаах): «Бултааһын урукку болдьохторо сөптөөхтөр. Онон оннунан хаалларар сөп», - диэтэ. **Роман Слепцов (Хатын Ары):** «Андыны бултуур болдьоххо II Хомустаах нэһилиэгин сиригэр баар «Эбэ», «Кыда-айы» уонна «Куһаҥан күөл» дьин көүллэргэ бултааһыны көҕүллээн», - диэбитин сорохтор сөбүлээтилэр. **Павел Иванов (Түбэ):** «Мин санаабар, алаас көүллэригэр андыны бултааһыны олох бобуоха. Егердэр уонна общественной инспектордар үлэлэрин күүһүрдүөххэ», - диэтэ. Кини

курдук санаалаахтар бу да сырыыга бааллар эбит.

Ю.А. Николаев (I Хомустаах): «Туйахтаах кыылларга уонна мас көтөрүгэр бултааһын болдьоһун сэттинни бүтүөр дьэри онорорго этии

сыһыарылларын быһааран туран, андыны бултааһыны көҕүллүүргэ;

3. Туйахтаах кыыллары уонна мас көтөрүн сэттинни 30 күнүгэр дьэри көҕүллүүр болдьоһу олохтуурга;

4. Уу көтөрүн бултааһын күһүннү болдьоһун атырдыах ыйын төрдүс нэдиэлэтин субуотатынан быһарга;

5. Бары нэһиликтэргэ общественной инспектордары талан үлэлэтэргэ.

Бултуур сирдэри туһаны, көрүү-исти туһунан сана сокуонунан уопсай туһаныга сылдыар сирдэргэ (20%-тан итэҕэһэ суох иннээх буолуохтаах) уонна уһулччу харыстанар сирдэргэ кирбэт бултуур сирдэри 2019 сылтан аукционунан туһанааччыларга сыһыары саҕаланыахтаах.

Мунньах кыттылаахтара аукцион буоллабына, улуска олоһор дьон сиртэн олох матыахпыт, сирбитин уоппутун бэйэбит туһанарбыт, көрөрбүгү иһитэбит тохтууһу, бытарайдахпыт уонна бултауур квотабыт биллэрдик аччыа дьин дьиксинэр, үгүс дьон сир аукционна таһаарыллан түгэтиллэрин утараллар эбит. Онон бу өрүт уустугунан сибээстээн, өссө биридэ түмсэн ырытан, дьүүллэһэн эрэ баран түмүктүүр быһаарыны ылынаахха дьин биир санааҕа кэллилэр.

И. ИВАНОВ

Улуус нэһиликтэригэр

Үөдэй нэһилиэгэр бэрт сэргэх, дьон болдомтотун тардар интэриэһинэй тэрэһин буолан ааста. Ол курдук төрүт олохтоох, үлэ бэтэрээнэ, айылба харыстабылыгар тус кылаатын киллэрсэр, республикаҕа биллэр-көстөр аскааал балыксыт, түөрт төгүллээх «Чемпион булчут» аатын ылбыт Владимир Егорович Федотов – Одун Болуодьа сэттэ уон сааһын туолбутунан, «Буденновская курья» эбэҕэ республикатааҕы муус аннынан балыктыырга аһаҕас күрэхтэһии ытытылына.

Көхтөөх күрэхтэһиини Үөдэй ыччата Леонид Зырянов көбүлээһининэн, нэһилик баһылыга Семен Владимирович Ядрев көмөтүнэн буолла. Леонид маннайгы күрэхтэһиини Одун Болуодьа алта уон биэс сааһыгар эмиэ бу эбэҕэ ытыгыта, иккис да төгүлүн бэрт тэрэһиннээхтик, түмсүүлээхтик ааста.

Леонид Зырянов Намнааҕы И. Винокуров аатынан педагогической коллеһы бүтэрибэтэ, технология учуутала идэлээх. Билигин Дьокуускай куоракка Григорий Мочкин директордаах «Кроссфит» кулууп спортивнай саалатыгар тренеринэн үлэлиир. Оҕо эрдэбиттэн Одун Болуодьаттан элбэххэ үөрэммит, иитилибит буолан, киниттэн үлэ үөрүйэхтэригэр, албастарыгар такайыллан, сүбэ-ама ылан махтаа суох. Бу күн нэһилик баһылыга С.В. Ядрев В.Е. Федотова – Одун Болуодьа нэһилик «Ытык киһитэ» анал бэлиэни үөрүүлээх-быһыыга майгыга туттарда.

Бэрт кылгастык Одун Болуодьаны сырдатар эбит буоллаахха, 1965 сылтан «Нам» совхоз Үөдэй отделениетыгар

үлэлээбитэ, 1972 сылтан саҕалаан кадровай булчут, охотовед биригэдьиэр дуоһунаска, кэли бочуоттаах сынныалаһа тахсыар дьэри айылба харыстабылын инспекторынан ананан таһаарылаахтык үлэлээбитэ.

В.Е. Федотов – Одун Болуодьа

МУУС АННЫНАН БАЛЫКТААҤЫН

Бу күрэхтэһиигэ уопсайа 48 балыксыт кытынна, 10 киһи биридиилээн, 10 үстүү киһилээх хамаанда, мань таһынан 4 дьизэ кэргэн (оҕо уонна төрөппүт). Түмүккэ 6 анал ааттар интэрилиннилэр. «Бастакы балык» анал аат Дьокуускайтан Андрей Федоров, «Улахан балык» Тулагыттан Захар Дегтярёв, «Сыаннай балык» Дьокуускай куораттан Анатолий Вавилин, «Аҕа саастаах балыксыт» Тулагыттан Захар Дегтярёв, «Саамай эдэр балыксыт» Үөдэй нэһилиэгиттэн Иннокентий Иванов ылылар.

Дьахталларга «Табыгастаах балыксыт» анал аакка Көбөкөнтөн Варвара Зырянова тэнгээһин булбата. Биридиилээн күрэхтэһиигэ бастакы миэстэҕэ Дьокуускай куораттан Герман Барахов, иккис миэстэҕэ Үөдэйтэн Николай Неустроев, үгүс миэстэҕэ Дьокуускайтан Владимир Протопопов таҕыстылар.

тэҕэ Дьокуускайтан Владимир Протопопов таҕыстылар.

Хамаанданан күрэхтэһиигэ Тулагы «Лыгый» хамаандата (З. Дегтярёв, П. Сивцев, Е. Колесов) бастакы, Дьокуускайтан А. Вавилин, Е. Никитин, С. Попов хамаандата иккис, Дьокуускайтан Н. Шадрин, А. Федоров, С. Шадрин хамаандата үгүс миэстэлэргэ тигистилэр.

Дьизэ кэргэн күрэхтэһиитигэр бастакы миэстэни Эдуард Данилов уолунаан Мараттын (Үөдэй), иккис миэстэни Иннокентий Иванов уолунаан Кешалын (Үөдэй), үгүс миэстэни Ньургуйаана Иванова уолунаан Никоннын (Үөдэй) ылылар. Буурдуурга бастакы Хомустаахтан Андрей Винокуров кыттан кыайылаабынан буолла, иккис миэстэҕэ Вячеслав Лобачев (Дьокуускай), үгүс миэстэҕэ Виктор Архипов (Дьокуускай) тахсаннар үрдүк ситиһиилэннилэр.

«Тэрэһингэ Дьокуускай куораттан «Серебряный ручей» маҕаһын (директор А.Д. Готов), «Поплавок» маҕаһын (С.А. Дуглас), «Фортуна» маҕаһын (И.И. Похилько), «Клевое место» маҕаһын (А. Поляев), «Рыболов» (С.И. Алексеева), Владимир Федотов оҕолоро, аймактара, олохтоох Үөдэй нэһилиэгин дьаһалтата, Нам уллуһун, «Вольная рыбалка» бөлөх балыксыттары спонсорскай көмөнү онороннор тэрэһин үрдүк таһымна ааста» – дьин Леонид истинник аҕынна, тус бэйэтинэн сүүрэн-көтөн тэрибит тэрэһини көхтөөхтүк ааспыттан олохтоохторго, нэһилик баһылыгар, кыттыбыт дьонно махтаһын тиэртэ.

Е.А. ЭВЕРСТОВА, Үөдэй

2019 сыл – Энциэлигэ Олонхо туоната

ЫҤЫАХ ТЭРЭЭҤИНИНЭРИТТЭН ТУОРА ТУРУМАҤ

Бу сыл бэс ыйын 20-21 күннэригэр Энциэлибит хочотун килбэйэр киинигэр XIII республикатааҕы Олонхо ЫҤыаҕа ЫҤылар. Ол чэрчитинэн 12 улустааҕы хамыһыһа былаана бигэргэтиллэн, республика, улус таһымыгар араас хабааннаах үлэлэр күүскэ ытытылла тураллар.

Олунньуга улус границатыгар уонна Нам сэлэһиннэтин стелатыгар бийиги маастардарбыт А.И. Шадрин, Г.Е. Максимов, А.А. Федосеев Олонхо ЫҤыаҕын тула тэрэһингэ түмсэн, бэйэлэрин кылааттарын киллэрэн муус оноруктары турордулар;

– Олунньу 21 күнүгэр Олонхо ЫҤыаҕын тэрэһинигэр Нам уллуһун ыччата, студеннарын түмсүүтэ уонна СР волонтердары кытта үлэ киинэ кыттыһан, аҕа баһылыгы кытта төгүрүк остуолга көрүстүлэр. Бу кэпсэтиигэ 120 оҕону волонтерскай хамсааһынна ылыны былааннаатылар;

– Кулун тутар 2 күнүгэр Дьокуускай куораттан республиканскай ЫҤыах сүрүн тэрийээччилэрэ Л.К. Андреева, А.С. Федоров, В.Ф. Яковлев, Нь.Е. Ушницкая, В.Н. Скрыбыкина кэлэннэр Нам уллуһун культуратын үлэһиттэрин кытта төгүрүк остуолга көрсөн сэхэргэстилэр, сүбэ-ама биэрдилэр. Ону тэнгэ бу күн «Тулук хаара» мелодистар түмсүүлэрэ «Сэргэлээх уоттара» КК саалатыгар куорат олохтоохторугар анаан кэнсиэр көрдөрдүлэр;

– Нам уллуһун баһылыга Ю.И. Слепцов общественноһы, профсоюз үлэһиттэрин кытта ЫҤыах фондатыгар харчынан көмө туһунан, культура уонна сынныалан пааркатын сибэккинэн кизэргэтии у.о.д. боппуруостар тула кэпсэттэ.

Күн-дьыл чугаһаан истэбин ахсын, үлэ тэтимирэр. Ол туһунан кэмийтэн-кэмийэр улуспут олохтоохторугар сырдатыахпыт уонна ЫҤыахпыт тэрэһинигэр күүскэ кыттыһаргытыгар барыгытын ыгырабыт.

Улустааҕы Олонхо ЫҤыаҕын дирекцията

II Хомустаах нэһилиэтин баһылыга Лев Николаевич Новгородов 1984 сыллаахха элбэх оҕолоох дьэ кэргэнгэ төрөөбүтэ. Орто оскуоланы бүтэрэн баран, оҕо сааһын ыра санаатын толорон, Дьокуускайдаағы педагогическай училищеда физическай культура уонна спорт салаатыгар үөрэнэ киирэр. Училищени бүтэрэн баран үрдэтинэр санаалаах Чурапчытаағы физкультура институтугар үөрэҥин салгыыр. Манна биһир сыл үөрэнэн баран, тыа хаһаайыстыбатын техникумугар землеустроитель идэтигэр үөрэххэ киирэр. Салгыы Байкаллаағы государственнай университеты бүтэрэр. СР ыччат дьыалатын уонна дьэ кэргэн политикатын министерствотыгар, СР эдэр көлүөнэни өйүүр тус сыаллаах фондатыгар үлэлээбит.

2017 сыллаахха төрөөбүт нэһилиэгэр баһылыгынан талыллан үлэли-хамсыы сылдьар. Кэргэннээх, үс уол оҕолоох.

– Лев Николаевич, туох санаалаах-оноолоох үлэли-хамсыы, айа-тута сылдьабын?

– Дьон олоҕун тупсараары, тэрийээри, үтүөнү, үчүгэйи онорбут киһи дьэ санаалаах үлэлибин. Эрчими, күүһү-күдэҥи наһаа сөбүлүүбүн. Ону киһи-киһиэхэ үтүөнү онордоҕуна мунньунан ылабын. Бүгүнгү күнгэ мин нэһилиэкпин салайар, сайыннарар кыахтаахпын дьэ биһэ санаалаахпын. Нэһилиэкпэр

нэһилиэккэ «Түөлбэ сыла» этэ, быйыл «Эр Хоһуун сылын» биллэрдибит.

– Тыа хаһаайыстыбатын салаатыгар хайдаххыты? Отчуоттарга иһилибитинэн, ханна да буоларын курдук, эһиги нэһилиэккитигэр эмиэ ынах-сүөһү ахсаана сыллата аҕыйабыр...

– Ханна да буоларын курдук, эдэр дьон ынах-сүөһү көрбөт, кырдыаастар эрэ дьарыктаналлар дьэ уопсай кыһалҕа баар. Мин бу кыһалҕаны

тара ытык сирбит биһир кэрэ кэстүүтэ буолан, үгүс көлүөнэ дьону үөрдүбүтэ. Хомойуох иһин, 2010 сыллаах улахан ууга эһэлэрбит устан баран хаалбыттара. Онуоха олохтоох маастарга сакаастаан эһэлэрбитин иккистээн онортоон миэстэлэригэр олортуубут. Ыһахтыгыр сирбитин саҥардан биэрдибит. Таннары туруоруллубут сэргэлэри сиэри-туому тутуһан суох гынныбыт уонна саҥа сэргэлэри туруордубут. Аҕам саастаах дьоммутугар 12х9 иэннээх балаҕан тутан биэрдибит. Кырдыаастарбыт үөрүүлэрэ мунгура суох, күннэтэ мусталлар, тэрээһин эгэлгэтин ыталлар. Ипподром былаанныыбыт, баҕаналарын туруорбуппут, тутуутугар үп-харчы көрдөөн граннарга кытта сылдьабыт.

– Эбии тугу была-

«Нэһилиэк» дьэ холбоһук бырайыак иһинэн хапсаҕайга күрэхтэһии буолар. Күрэхтэһии тэрийээччитинэн мин бэйэм буолабын. Барыта үс хапсыһыны ыттыбыт. Быйылгы дьылга бу бырайыакпыт хайысхатын улары-

– Нэһилиэгин дьонун туһунан кэпсэи түс эрэ?

– Нэһилиэгим дьон-сэргэтэ сэргэх, бары саҕаламмыт дьыалаҕа көхтөөх. Ааспыт сылга нэһилиэккэ Түөлбэ сылын биллэрэн, үлэ-хамнас бу иитинэн барбыта. Кэнники сылларга эр дьон хомуллан, түмсэн эрээбит. Көрсө түһээт сүбэлэһэбит-амалаһабыт. Ордук баскөс дьоммут этиилэрэ

КИЭНҮ БЫРДААХ ЭДЭР БАҢЫЛЫК

туох эрэ үчүгэйи онорон хаалларарга дьулуһабын. Онон кыра да ситиһилэртэн талаһаланаан инним хоту баран иһиэм дьэ бүк эрэллээхпин. Туруоруммут сыалбын-сорукпун ситиһэргэ кыһаллабын.

– Көһөрүүгэ киирбит нэһилиэккит. Икки сириэн бытанан олоҕубут. Нэһилиэк олоҕун укулаата хайдаххыты?

– Сыл аайы халаан уутугар барар кутталлаахпыт, онон республикаҕа көһөрүүгэ киирбит нэһилиэккиттэн биһирдэстэрэ буолабыт. СР правительствота көһөрбүтүн кытаанахтык ирдиир. 2010 сыллаахха көһүөхпүт дьэ тылбытын биһирэн турабыт. Ол кыралар да буоллар ситиһиллэр. Билигин Сэргэлээххэ нэһилиэнньэ 50 % олоҕор, 50% «аллараа» баар. Хаһан эрэ олоччу көһөн тахсыахпыт. Ол иннинэ дьон олоҕор усулуобуйатын оноруохпун наада. Сэргэлээххэ хоту эңгэр хочуолунай суох. Маны быһаарарга былааннар бааллар. Икки социальнай объекпыт баар – оскуола, оҕо саада. Оттон олохтоох дьаһалта, кулууп, почта, библиотека, спортивнай саала, интернат, балыһа «аллараа» бааллар. Баһылыгынан талыллаат да, үөһээ дэриэбинэҕэ элбэх өгөлөөх культура уонна спорт киинин тутуутун былаанын ылымпыһыт. Бэйэбиттэн үп-харчы эбэн «Үтүө дьыала» хамсааһына киллэрбиппит. Быйыл тутан саҕалыахпыт, 2020-21 сылларга бүтэриэхпит. Оччотугар нэһилиэккэ алта куйкалаах участкай баһыһа уонна интернет хаалларар. Бу икки социальнай объекты көһөрүүгэ күүспүтүн ууруохтаахпыт. 2012 сылга киирбит саҥа оскуолаахпыт. Интернет күүһэ мөлтөх, суотабай сибээс тосту куһаҕан. Ол иһин бу хайысха үлэлэһэбит. МТС шыкатын былаанныыбыт. Ол эрэн күүстээх кыамталаах, түргэн тэтимнээх сибээс олохторугар нэһилиэнньэ 1 тыһыынчаттан тахса буолуохтаах дьэ ирдэбиллээхтэр. Бүгүнгү күнгэ нэһилиэккэ 784 киһи олоҕор. Кыралаан эбиллэбит. Оскуола үөрэнээччин 150-на чугаһатар былааннаахпыт, интернаптытын туттаһытына үөрэнээччи ахсаана эбиллээ. Ааспыт 2018 сыл

умнан кэбиһиэхпин баҕарабын. Ол эрэн сир боппуруоһа уустуктардаах, сүөһү көрөөччү аҕыйаабытын билиниэххэ наада. Билингитэ 1200-тэн тахса сылгылаахпыт, 700-тэн тахса ынах-сүөһүлээхпит. Биһиги агрокластер арыыахпыт баҕарабыт. Оччотугар тыа хаһаайыстыбатын салаата сайдыа этэ. Ону Бартыһаан нэһилиэтин холобуругар көрбүт. Эдэр дьону олохсутарга, тыа хаһаайыстыбатыгар сыһыарарга усулуобуйа олохтоохпун.

– Олохтоохтор, эдэр дьон дьэ-уот тутталлар дуо?

– Бу дьылга улуус дьаһалтатыгар тыа хаһаайыстыбатын салаатынан эдэр ыаллары дьээнэн хааччыһыга 27 квота кэлбиттэн 5-н биһиги ылыбыт. Тоҕо бачча элбэҥи ылыгыт диер буоллаахтына, «Тыа сириэн кэлимник сайыннары» программаҕа киирбиппит. Ол эрччитинэн, Хатын Арыы Озернай кыбаарталын курдук кыбаартал оҕоһуллар турар. Бу сүрүн үлэтин быйыл саҕалыахпыт. Кыбаартала киин уулуссатыгар асфальт уурулууттан саҕалаан, туох баар хааччылыгыта барыта толору буолуохтаах.

– Баһылыктаабытын иккис сылыгар барда. Бу кэм иһигэр нэһилиэккэ, киһи харабар бырабыллар, суолталаах туох үлэни-хамнаһы ыттыты?

– Үрүн Эбэ дьэ сирдээхпит. Дьон сөбүлээн мустар, сайынны оҕолор сөтүөлүүр сирдэрэ. Манна киири аартыкка 70-80-с. сылларга маһынан ийэ эһэ оҕотунаан турарын онорон олордубут-

анныгыт, билингити тирээн турар кыһалдаахпыт тугуй?

– Быйыл оҕо саадын тутуутун улуус дьаһалтатын өйбүлүнэн былаанныыбыт. Итиэннэ саҥа кыбаарталбыт тутуутун саҕалыахпыт. Саҥа бэкээринэ үлэҕэ киирэн былаанныахпыт. Тирээн турар кыһалдаларбытын этэр буоллаахха, Сэргэлээх хоту эңгэригэр хочуолунай тутан, дьылэри киин ити-тер ситимнэ холбоһун, балыһаны көһөрүү, интернакка саҥа дьэ тутуу буоллар. Суол-иис боппуруоһугар киирдэххэ, сайынны сырыбыт уустуктардаах. Олохтоохтор биһирдиһэн мотуордаах оночонон сылдьаллар. Итиэннэ ааспыт үйэ 70-с сылларьтан устар хаарбах туруктаах катердаахпыт. Хайдах сатырбытынан өрөмүөннээн илдэ сылдьабыт. Кэлэр сылга саҥа катер ыларга үлэ барыахтаах. Бу боппуруос улуус баһылыгар дьүүлгэ турбута, онон эрэнэ кэтэһэбит.

– Баһылыктырын таһынан общественнойноноруускалааххын истэбит. Республиканы салайбыт Ил Дархан, билигин РФ федерациятын сэбиэтин чилиэнэ Егор Афанасьевич Борисовы кытта ыкса билсэтин. Бу туһунан сиһилии билиэхпитин баҕарабыт.

– Республика эдэр баһылыктарын түмсүүтүн чилиэнэбин. Үлэбит хайысхатынан араас тэрээһиннэри ытабыт. Олортон биһирдэстэрэ СР ыччат дьыалатыгар уонна дьэ кэргэн политикатыгар министрствота, республикагааҕы эдэр баһылыктар сабиэттэрин

тан, тыа сириэн, нэһилиэтин боростуой, үлэһит дьонун олоҕор чугас буолуохтаахпыт дьэ соругу туруордубут. Онон күрэхтэһиигэ спорт маастардарын, маастарга кандидаттары, разрядтаахтары, физкультура учууталларын киллэрбэккэ, тыа сириэн отчут-масчыт боростуой үлэһиттэрин ортотугар хапсаҕай тэрийдибит. Өссө 2017 сылга, күрэхтэһиини оччолорго республика Ил Дархана Егор Борисов кэлэн көрбүтэ, олус сэнээрбитэ, хайыабыта уонна өйүүрүн биллэрбитэ. Эппит тылыгар туран 2018 сылга бириискэ УАЗ массына биэрбитэ. Нэһилиэгим эдэр дьон бу күрэхтэһиигэ кыттан бочоттаах үһүс миэстэни ылбыттара. Егор Афанасьевич бырайыакпытгар инникитин даҕаны көмөлөһүөм, өйүөм диер. Республика эдэр баһылыктарын, биһигини, түмэр, үлэбитигэр-хамнаспытыгар мэлдьи сүбэ-ама биэрэр, күүс-көмө буолар.

Бу сыл тохсуньутугар киһи биһиги нэһилиэкпитигэр, II Хомустаахха, республика эдэр баһылыктарын кытта көрсө кэлэ сырытта. Атах тэпсэн олоҕор аһаҕастык, сытыы боппуруостарга, тирээн турар кыһалдаларга тохтоон бэрт интэриһинэйдик кэпсэппиппит. Бырайыакпыт инники үлэтин торумнаабыһыт, туох саҕаны, сонуну киллэрээххэ сөбүн сүбэлэспиппит. Онуоха Егор Афанасьевич оруннаах, туһалаах сүбэлэри биэрбитэ, федеральнай таһымна тахсар суолларбытын ыйыта. Күн иккис аңарыгар нэһилиэк дьонун-сэргэтин, оскуола үөрэнээччилэрин,

оруннаах. Холобура, С.С. Никоновы, Г.А. Протопоповы, П.Е. Тарскайы, К.И. Протопоповы, И.Д. Юшковы аатталыахпын сөп. Онон быйыл, 2019 сылы, Эр хоһуун сылын биллэрдибит. Аҕа дойдуну көмүскээччи күнүн көрсө, «Эр хоһуун» дьэ нэһилиэккэ күрэхтэһии тэрийдибит. Ааспыт сылга 1 мөл. солк. суумалаах спортивнай, эрчиллэр, дьарыктанар мал-сал ылбыһыт. Онон спортивнай саалабыт туолла, олохтоохтор күннэтэ кэлэн эттэрин-хааннарын эрчийлэр. Сотору остуол тенниһигэр күрэхтэһии ытыахпыт.

– Олонхо ыһаһынан «Чороон-2019» акция улууска даҕаны, республика даҕаны хайыаһа, биһирэннэ. Акцияны Нам улуһун бары нэһилиэккитигэр тарҕатарга этии баар...

– Бу биһир дойдутаахтарбыт, чуолаан, Мария Николаевна Габышева ыллыктаах санаатынан саҕалыабыт үтүө хамсааһын. Билигин Намга олоҕор торуойдары кытын-ларан кытыһа хомуйуутун саҕалаан эрэллэр. Олонхо ыһаһаар күөх Ньурба уонна Орто Халыма улуустарын көрсүөхтээхпит. Ньурбалар сүүсчэкэ буолан кэлэбит дьэ биллэрбиттэрэ. Онон ыраахтан кэлбит ыалдыттарбыт икки күннээх олохторун хааччыгар сорук турар. Бэлэмнэнибит саҕалаан. Олонхо ыһаһа бүтүн улуус, хас биһирдэи нэһилиэк дьонун-сэргэтин ыһаһа буоларынан, эппитинэстээхтик сыһыаннаһабыт, биһир да тэрээһинтэн туора турбаһыт.

– Салайар үлэҕэр хас сынабылы туруораһын?

– Ааспыт сыллаағы үлэни түмүктүүр отчуокка «Биһирдэи», «Биһирдэи» дьэ сынабылы оруна суоһунан ааҕаммыт, 1-5-кэ дьэри сыананы бигэрэппиппит. Ол түмүтэр нэһилиэнньэ «4» туруорбута. Манна сөбүлэһэбин. Биллэн турар, туйгун буолуохпун, «5»-ни ылыахпытын наһаа баҕарабыт. Ол гын баһир, үрдүк сынабылы күүскэ үлэлээн ыларбытын эмиэ билэбит. Онон туйгун үлэлээх буоларга кыһаллабыт.

Кэпсэттэ Лена НОГОВИЦЫНА

ОЛОНХОХУТ БЭДЬЭЭЛЭ КЭНЧЭЭРИТЭ

Мин билэрбинэн Бэдьээлэ, сурулларынан, Прокопий Прокопьевич Ядрихинскэй бэрт судургу, ингэ-таҥа суох, киһи кэрэмэхэ диэтэххэ майгылаһара буолуо. Үс сыл Көбөкөнгө учууталынан, РДК-ҕа директорунаан үлэлиир сылларбар Бэдьээлэ-Борукуюпай Нам сиригэр саха ырыатын-тойугун, олонхотун тумуһа этэ.

Бэрт элбэх гастролларга, фестивалларга аргыстаспыһыт, арыалласпыһыт. Прокопий Ядрихинскэй тылын таммаһыттан иһиттэхпинэ киһи аҕата эрдэ олохтон туораан, сэниэ ыал Уйбаан Ба-таакапка иитиллибит. Бу дьэ эргэн олохторо Тара-ҕана Эбэ «Кутаакытыгар», ити Тараҕана күөл гарды-тыгар сайылаан, кыстыкка «Алыка» арыы уорбатыгар түһүлгэлэнэн туспа ыал буолуор диэри оҕо, эдэр сааһа ааспыт. Иван Потапов олонхотун сааһыары, тулук кэлиитэ «Алыка» кыстыгар олонхотуттары мунһан, олонхолотор түһүлгэни тэрийэр үһү. Бэдьээлэ Борукуюпай олонхо кыһатыгар талаана манна тыллыбыта.

Прокопий Ядрихинскэй 38 сааһыгар, ол аата 1938 сыллаахха, Муома өрүс төрдүгэр, Хонууга, ССРС суруйааччыларын Союуһун чилиэнэ буолуутугар «Бэдьээлэ» диэн хос аат ылыммыт.

Ньобор Борокуопай уола Прокопий Ядрихинскэй Буоратай олонхоһут бииргэ төрөөбүт балта Матырыастыын холбоһон икки оҕоһо күн сири көрдөрбүттэр. Уола Ынтыгырыай-Баһылай кинофикация, райсоюзка үлэлээн киһи киэнэ дьонуна олон ааспыт. Кыһа Татъяна Прокопьевна, кэргэнэ Егор Степанович Дьяконов. Егор эдьийэ, Нам сиригэр биир биллэр хорсун Хотун, Ленинград блокадатын кытылааҕа Татъяна Кондратьевна Ядрихинская көбүлээн, Көбөкөнтөн аан баста-кынан олонхону Намга, Дьокуускайга саха театрыгар туруоран көрдөрбүттэрэ биллэр. Мантан ситтэрэн саха олонхото Москва куоракка туруоруллан сүрэхтэммитэ олонхо историятыгар номох буолбута.

Олонхо эттэххэ дөбөн, онтон ис дьингэр 20-чэ, 30-ча сыллар усталаах-туораларыгар олонхоһут хоһоон хоһуйан, ырыа ыллаан айымныы – Олонхо үөскүүртөрүүр, ситэн Олонхо буолар, күннээх-түүн толоруллар. Дьон дүүлүгэр табыстаҕына норуот олонхоһут аатын ингэрэ. Олонхоһуттар – саха тылын харысхаллара, чөмчөкөлөрө.

Үтүөкөн кырыска күөх сэдир үүнэр-сирээдийэр, ити аналынан Бэдьээлэ силиһэ-мугуга ситиэ-силигилиэ, кэнчээритэ-кэскилэ үүнүө-өрөгөйдүө турдаҕа. Манна биир холобурунан Көбөкөн орто оскуолатын үөрэнээччитэ Коля Болъницкай П.П. Ядрихинскэй-Бэдьээлэ хос эһэтин төрөөбүтэ 100 сылын туолар үбүлүйдэх ыһаҕар «Дьырыбына Дьырылыатта Кыыс Бухатыыр» олонхотуттан быһа тардантолорон «Кэскиллээх олонхоһут» ааты ылбыта буолар. «Саха киһитэ, тойуксуга оҕус уорбатыгар, ат-көлө сыарбатыгар оло-

доһуна ырыа-олонхо сайдар-иһиллэр» диэн кэпсэнэрэ. Фрунзе нэһилиэгин сис ыала, дьэ эргэн Саввиновтар эһэлэрин, олонхоһут Бэдьээлэ, дьэ эргэн уйа онгостубуттара, ыал буолуохтарыттан эйдэмнээхтик уостубат уйгуланан, олохтонон уһундук олордular.

Дьэ эргэн хотун Василиса Егоровна эһэтин Борокуопайы хоһуйбутун истиэххэ:

Эһэбит барахсан

Эһэлээтэр эһэбит,
Олонхоһут Бэдьээлэ
Орто дойдуга төрөөн,
Олонхоһут, ырыаһыт
аатыран
Бүгүн дьоро күнүңэ,
Эн аатын ааттаныа,
Эн ырыан ылланыа.
Олонхоһун – тойуксун
Эдэр ыччат туйуо.
Олонхоһоон дуоратыа,
Оһуокайдаан дьэ эрэттиэ.
Ырыаҕа ылламмыт,
Хоһоонго хоһуйуллубут
Тараҕана сайылыктаах
«Кутаакы» сайылык
барахсанна,
Төһөлөөх кэрэ кэмнэрин
Ааспыттара буолуой!

Дьыргыл сыттаах
алааскар
Кырдал кэрэ
сибэккиллэригэр,
Дуоһуйа куустара олонорон
Дьэ эрэттиэ ыллаан-
туйойан

Олонхоһон дьыкты
тылларың
Обуруо курдук тигэн,
Ырыа-хоһоон айдаһын!
Эһэбит барахсан,
Эн эппит кэс тылың
Кэнэбэски эдэр ыччакка
Кэриэс буолан тилиннэ.
Кып-кыра, кырачаан
барахсаттар,
Кылыһахтаан
ылыһылар,
Чабырбахтаан
туйоаллар,
Эн Улуу олонхоһун
Олонхоһоон туйоаллар!
Ытык Улуу киһибит,
Ытыктыыбыт,
саньыбыт,
Ыччаттаргар,
сиэннэргэр
Үтүө аатын солбуллан,
Ааттана туруй!

В.Е. САВВИНОВА,
Фрунзе

Россия худуоһунньуктары уонна суруналыыстарын сойууһун чилиэнэ, СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ Анна Николаевна Зверева Нам улууһугар бытыыллар республикатааҕы Олонхо ыһаҕар бэлэмниини үлэ чэрчитинэн олунньу 26 күнүгэр I Хомустаах, Бартыһаан, Хамаҕатта, олунньу 27 күнүгэр Нам сэлиэннэтин Олонхо дьэ эргитигэр уонна Хатын Арыы нэһилиэгэр дьону-сэргэни көрсөн сахалыы төрүт таҥас тигитигэр сүбэлэри-амалары биэрдэ.

АННА ЗВЕРЕВАТТАН ТЭТТИК СҮБЭЛЭР:

- Таҥаска-салка хас да хайысха баар: сыанаҕа кэтиллэр кылабагыс чөлчөкү сыаналаах, ыраахан үчүгэйдик көстөр кизгэллээх; күннэтэ кэтиллэр уонна улахан суолталаах тэрээһиннэргэ кэтиллэр дьохуннаах таҥас. Биһиги дьону биһирэтэр-кэрэжэстэр таҥаспытын дьохуннаахтык таҥнарбыт наада.

- Дьохуннаах дэйбиирдэри пластмасс оҕуруонан кизгэтимэн, түүтүн норка гыныман. Норка былыргы сахаларга суоҕа. Буобура түүтүттэн, киис тыһыттан оноро сатаан.

- Индийскэй, итальянскэй матырыйааллар сыаналаахтар гынан баран, хаачыстыбалаахтар.

- Таҥас ойуутун наһаа кылабагыс гына тигимэн.

- Дьахтар солко былааччыйата 3 хос матырыйаалынан тигиллэр: 2 хос солко уонна биэтэһэ боростуой матырыйаалынан. Манньык былааччыйаҕа 10-тахса миэтэрэ матырыйаал туттуллар. Хаамтаһына долгулдуу ооньуур, көстүүтэ олус үчүгэй буолар.

- К о л л е к т и в ы н а н , түмсүүлэринэн, дьэ эргэниинэн биир моһуоннаах, биир өгнөөх таҥаһы кэтэ сатаан. Биир моһуоннаах халың эбэтэр хаарыс сону кэтиэххэ сөп. Эбэтэр өнө атын-атын гынан баран, быһыта биир сону онгостуохха. Таҥас быһыта элбэҕи быһаарар.

- Дьабака бэргэһэ кэтэргит буоллар. Эбэтэр ким эмэ дьабака бэргэһэ кэттин, ким эрэ солко бытырыыстаах былатаннын. Биһиги, киин орой-

ДЬОХУННУК ТАҢНЫАХХА

уоннар, дьабака бэргэһэбит үрдүк, туруору быһыылаах.

- Саха таҥаһа (былааччыйа, кэһиэччик, сон) хайаан да биыллээх (талиаһа) буолуохтаах.

- Нам уустарын туһанан алтаннаһа, мельхиорунан кизгэллэ онгостуоһун.

- Өттүк симэбин сөргүтүөххэ. Кулун тутар 14 күнүгэр «Саха таҥаһын кизгэллэрэ» диэн темалаах научнай-практическай конференция ытылллар. Музейдар кур бөһөнү аҕалан көрдөрүөхтэрэ. Сон өттүгүн симэбэ үрүн көмүстөн онгоһуллара олус тупсаһайдык, дуоспуруннаахтык көстөр.

- Дьахтар кура кэтит, эр киһи киэнэ синньигэс буолар.

- Хатынгар быһыылаах, синньигэс дьахтарга улахан, бөлтөбөр оһуор барсыбат. Онтон эттээх-сииннээх дьахтарга кып-кыра кымырдаҕас курдук оһуор кестүүтэ суох буолар. Олиһин оһуор киһи бэйэтин быһытыгар-таһаатыгар ханыылы буолуохтаах.

- Киһи сааһыгар сөп түбэһэр таҥаһы таҥнаахтаах. Билигин наһаа бытархай ойуулаах ырбаахыны үлүһүйэн тиктэр буоллулар. Биһиги өбүгэлэрбит оннук таҥаһы дьэ эбэ-уокка, ынах ырга, бугул түгэһин харбыырга - боростуой үлэбэ кэтэллэр.

БЫЙЫЛГЫ ОЛОНХО ЫҤЫАҔЫН УРАТЫЛАРА

Нам улууһа саха омуҕа уутуйан олоһор киин улуустартан биирдэстэрэ. Онон кэлэр ыалдыгыттары Нам улууттан элбэҕи кэтэһэр буолуохтаахтар.

Биһиги төрүт өйбүтүн санаабытын, саха омуҕун кутун-сүрүн илдэ сылдырбытын толору көрдөрөргө саамай тобоостуох кэммит кэллэ. «Киһини таҥаһынан көрсөллөр» диэн өс хоһооно этэрини, тугу, хайдах таҥнарбыт-симэнэрбит улаханньык суолталанар.

Быйылгы Олонхо ыһаҕын биир сүрүн уратытынан СР Ил Дархана Айсен Николаев дуоһунаһыгар киирэн баран бастагы ыһаҕа буолар. Иккиһинэн, быйылгытан Олонхоһут ыһаҕын аан дойду таһымыгар таһаарар

сыал-сорук турар. Онон хайа да өттүнэн улахан суолталаах ыһаҕы тэрийэн эрэбит.

Биһиги улуспут суолаһиэ үчүгэһинэн, Дьокуускайтан чугаһынан элбэх ыалдыт кэлэрэ буолуо диэн сабаһалыыбыт. Ыалдыгыттарбыт хоммокко, күнүнэн сылдыһахтара. Онон, бэйэбититтэн тух кыаллары барытын онорон, ыалдыгыттары көрсөргө ох курдук онгостуохпутун

төрүт үгэстэритин төһө илдэ сылдырбыт кестүүбэ. Баһылыктар дьин сахалыы таҥнан кэргэннэрин кытта инники күөһүгэ хаамтаһарына, нэһилиэк дьоно кинилэри батыһахтара.

НЭҤИЛИЭКТЭРБИ-ТИГЭР КИЧЭЛЛИК ХАРАЛЫБЫТ БЫЛЫРГЫ ТАҢАСТАР БААЛЛАР

100-тэн тахса сыллааһыта тигиллибит, кичэллик харал-

наада. Урукку өттүгэр республикатааҕы тэрээһиннэри үрдүк таһыма ыһыт баай уопуттаахпыт.

ТҮС-БАС ДЬОММУТ ТАҢАСТАРА

- Нэһилиэк баһылыктара дьоннорун-сэргэлэрин үчүгэйдик билэллэр. Онон бэйэлэрин холобурдарынан көбүлүөхтэрин наада. Кинилэр суолта биэрдэхтэринэ, нэһилиэннэ турунуо.

Баһылыктар сахалыы таҥастара кэнсиэргэ кэтиллэр таҥас курдук буолбакка, кинилэр таһымнарыгар, өйдөрүгэр-санааларыгар сөп түбэһэр дьохуннаах, дуоспуруннаах буолуохтаах.

СЭЛЭЛИИ ХААМАН КИРИИГЭ

САНААЛААХПЫН

- Нэһилиэктер баһылыктара симэхтээх аты миинэн кизгэллэрэ ыалдыгыттарга интэриэһи үөскэтиэ уонна көстүүтэ да чабылхай буолуо этэ. Манна олохтоох маастардар төһө уустара, истэннэһиннэрэ, төһө кэрэни өйдүүллэрэ;

ла сылдыр таҥастар бааллар эбит. Холобура, Модукка СР үтүөлээх артыыската Валентина Чирковаҕа сахалыы сон; Хатырыкка дьахтар хаарыс ырбаахыта уонна кэһиэччигэ; Хатырыкка, Бартыһаанна эр киһи үрүн көмүс кизгэтиллээх тири курдара бааллар эбит. Дьоммутугар ити таҥастары, кизгэллэри холобурдаан көрдөрөн, ону ситэрэн-хоторон биэриэхтээхпит.

ДЬАХТАР КУРУН КЭТИЭХХЭ

- Мин санаабар, дьахталлар билигин куру үчүгэйдик илиинэ иликтэр. Дьининэн, кур хас да суолталаах. Бастатан туран, таҥас тас көстүүтүн тупсарар. Иккиһинэн, кур итиини тутар, киһи сиһин, иһин-үөһүн, ис уорганнарын харыстыыр. Куру аан бастаан айалларыгар олоххо туһалааһын көрдөхтөрө дии. Саргы сатаһай таҥаһы дьон таҥныбаттар. Онтон кэнники улам кэтэн истэхтэрин аайы, кизгэтэн, аны кур киһи уопастыбаҕа балаһанньатын

көрдөрөр буолбута.

Дьинэ, билигин кэмгэ куру онгостуу - кыаллар суол. Билигин бэлэм пластинкалар атыыланаллар, ону тигэттээн баран өттүк симэхтэтэххэ, сүрдээх үчүгэйдик көстүү этэ. Омук быһытынан ура-тыбытын көрдөрөр. Сахалар көмүс кизгэллэри хайа да омуктар кизгэллэринээһэр быдан ордук, үйэлээх. Сорохтор оҕуруонан кизгэли үрүн көмүскэ майгыннаан үчүгэйдик онороллор.

САЛГЫИ ХАЙДАХ ТЭРИИЭХХЭ?

- Дьонго кэпсээн, быһааран, атын улуустары холобурдаан, онтон дьон санаалара сытан, үчүгэй таҥас сап онгостуналларын ситиһиэхтээхпит. Сылдыбыт нэһилиэктерим дьоно өйдүүллэр, сэргииллэр. Баһылыктар бэйэлэринэн кэлэн истэн көрөн элбэҕи биллилэр, саһа көрүүлэннилэр. Биһиги улууспут баһылыктара эдэрдэр, наһаа ис кизгэллэр, үрдүк культуралаахтар, таһымнара үрдүк эбит дии санаатым. Тыллара-өстөрө сүрдээх оруннаах. Баһылыктар ылсыстаһарына, дьыала табылыта дии саньыбын.

Онтон салгыи курдары, кизгэллэри, кыра суумкалары тигэргэ, онгосторго үөрэттиэхпит.

НАМНАР МАННЫК ТАҢНЫБЫТТАРА ДЭТИЭХХЭ

- Олонхо сылынан культуура дьэ эргэтин директордара, оскуоланы 1969 сыллаахха бүтэрбит кыһыл көмүс үбүлүйдээх Нам улууһун выпу-стары сомоһолоһон таҥас-сап тэринэргэ этии көтөхтүлэр. «2019 сыллаах Олонхо ыһаҕын көмүс үбүлүйдээхтэрэ» диэн ватсабка бөлөхтө тэри-ниэххэ. Манньык үтүө хамсааһын өссө сайдан, кэнээн бара-ра буоллар.

Атын улуус дьоно Намнар манньык таҥныбыттар диэн хас да сыл устата уос номоҕо гынан кэпсииллэ-рин курдук тэрииниэхтээх-пит. Олонхо ыһаҕын курдук бар дьону ыңыраар, көрсөр улахан суолталаах бырааһынньыктыгар ба-ры өттүнэн табыстаах, киһи кыбыстыбат гына таҥнаахтаахпыт.

А. КОРЯКИНА

СОБО ЧИПСЫ – СОНУН АС

Адыях хонуктаадыта II Хомуустаах орто оскуолатын үөрэнээччилэрэ соботтон чипсы онгортон дьону-сэргэни соһуттулар.

Бырайыак салайааччыта Александра Романовна Слепцова иһитиннэрбитинэн, сэри, үлэ бэтэрээнэ, удьур балыксыт Замятин Яков Семенович сиэннэрэ, хос сиэннэрэ сүбэлэһэн, агрооскуола иһинэн «Тоото утума» диэн биригээдэ тэриммиттэр. «Производство экологически чистого продукта собо-чипс из озерного карася» диэн бырайыак көмүскээн, «Начинающий фермер» улуустаабы кон-

курска кыттан кыайыттар. Олунньу 27 күнүгэр конкурс республикатаабы түүһүмэбэр «Самый креативный проект» анал аакка тиксэн үөрбүттэр-көһпүттэр, дьүүлүүр сүбэ кэрэхсэбиллин ылбыттар.

Оҕолор онгорбут чипсыларын тас көрүнгэ дьингээх чип-

саны ньусканан кутан формалаан, тефлоновой оһоһо 7-8 мүнүүтэ буһарабын. Ол кэнниттэн анал иһиттэргэ кутан уурабын.

Бу эдэр фермердэр онгорбут бородууксуйалара фосфорунан, хромуна, цинкэнэн, сыа кислотатынан баай, онон доруобуйага туһата улахан диэн учуонайдар бэлитиллэр.

Улуус дьоно-сэргэтэ чипсы атыгыга хаһан тахсыай диэн ыйыталаһалларын салайааччы Александра Слепцовага тиердибиһпэр, көңүл ыларга (лицензия) кэккэ ыарахаттар баалларынан, бу сонун ас хаһан атыгыга тахсара биллибэт диэн быһаарда.

Эдэр фермердэри өйүүхкэ, чипсыны көңүл атыгыга таһааран улууспут олохтооторун бэйэ сибииһэй бородууксуйатынан хааччыһааха!
А. КОРЯКИНА

НЬИРЭЙИ АҤАТЫЫ

Саҥа төрөөбүт ньирэйи аҤатыыга уоһах суолтата олус улахан, тоҕо диэтэр минеральной тууһунан, углеводтарынан (саахардаах веществоларынан) уонна белогунан баай буолан, саҥа төрөөбүт ньирэй этигэр-сиинигэр туһалаах уонна бэрт чэпчэкитик буһарар аһылык быһыытынан биллэр. Уоһах хойуу уонна аһыгытын буолар. Сылгытаһына, оргуттаһына бөлөнүөт. Дьэ, ол иһин уоһабы 7 хонук устатыгар ыаммытынан үүтү кытта булкуйар уонна үүтү тутар пууннарга илдэр булгуччу бобуллар.

Ынах төрөөбүтэ 30-60 мүнүүтэтин аһарбакка эрэ, уоһабы толору ыан ылыллар уонна сылаастыы ньирэйгэ иһэрдэллэр. Уоһабы ньирэйгэ 5-6 төгүл иһэрдиэххэ сөп. Ньирэйгэ уоһабы иһэрди иһэрди суох. Уоһабы испит ньирэй этэ-сиинэ ийэтин этин-сиинин кытта сибээһэ кэһиллибэт, онон кини төрөөбүтүн бастакы күннэригэр ордук улахан суолталаах. Ынах төрөөбүтүн кэнниттэн 10-с күнүгэр уоһага бэйэтин ураты хаачыстыбатын сүтэрэр, көннөрү ыаммытынан үүккэ кубулдулар. Уоһабынан аҤатыы бириэмэтин кэнниттэн ньирэйи бастакы 10-15 күнүгэр диэри ийэтин үүтүнэн аҤатыллар, ол эрэ кэнниттэн уопсай үүтүнэн аҤатыыга киллэрэллэр. Ньирэйи уоһахтан үүтүнэн аҤатыыга сыһыа, эмискэччи буолбакка, 3-4 хонук устата киллэрэллэр. Ньирэйи аҤатарга сойбут уоһах эбэтэр ыаммыт үүт 36-38°C диэри сылытыллан баран туттуллуохтаах.

Билигин да сорох хаһаайыттар саҥа төрөөбүт ньирэй үүтү иһэринэн сибээстээн ууга наадыбат диэн сыһыа өйдүүлэр. Ньирэйгэ биир ыйа аһыар диэри ууну биэрбэттэрэ олох сыһыа. Үүккэ 90% тийэй уу баар, ол эрэри кини ньирэй этигэр-сиинигэр веществолар атастаһалларыгар сөптөөх усулуобуйаны толору хааччылат. Ингэмтэлээх веществолар ньирэй этэ-сиинэ сөпкө туһанарыгар уу хайаан да наада. Бэһис хонугуттан саҥалаан ньирэйгэ оргуйбут 20°C (кыраадыска) диэри сойбут сылаас ууну иһэрдэллэр. Ньирэй үүтү испитин кэнниттэн биир чаас буолан баран, ууну төһөнү иһэринэн биэрдиэххэ сөп. Ыраас сиикэй ууну ньирэйгэ биир ыйыттан иһэрдиэххэ сөп.

Ньирэйгэ оту төрөөбүтүн 10-15 күнүттэн саҥалаан сийэтэ үөрэтэллэр. От үчүгэй хаачыстыбалаах, алаас охсуллубут ото, элбэх сэбирдэхтээх, үчүгэй сыттаах, күөх буолуохтаах. Ньирэй аһылыга куруук биир буолбакка, үчүгэйдик тупсаран бэлэмнэниллбит уонна араас буолара эрэйиллэр. Точоҕо эрэ ньирэй этэ-сиинэ тэнийэ улаатарыгар араас ингэмтэлээх веществоларынан толору хааччылар, үчүгэй доруобуйалаах, элбэх бородууксуйаны биэрэр сүөһү буолан тахсарыгар кыах үөскүүр.

Т.П. МИХАЙЛОВА,
Нам улуунун ветеринарнай управлениетын быраһаа

Нэһилиэкпитигэр ытыллар улуус, республика таһымнаах мунһахтарга сэмээр инники эрээти көрөбүн. Феврония Дмитриевна, Савва Петрович баар буоллахтарына – уоскуйабын, холкутуубун. Хайдах эрэ кинилэри Салбан нэһилиэгин дурда-хаха дьонунан көрөбүн. Ис иһиттэн нэһилиэк туһугар ыалдыы мээһэҕэ кэлбэт, элбэхтик туруорсубут, салайсыбыт, кыттыспыт, нэһилиэк олохтоохтору туһунан тыһналларын, туох кыһалҕалаахтарын билэр, көмөлөһөр буоллаха ситиллэр.

Бүгүн кэпсэтэр киһим – оннук дьонтон биридэстэрэ, Савва Петрович Корякин. Кини тыа хаһаайыстыбатын үлэтигэр өр миккиллибит, салайар үлэҕэ саамыламмыт буолан туруорсар боһуруостара олохтоохтор, барыбытыгар сыһыаннаахтар.

- Савва Петрович, үлэн-хамнаһың, салайар үлэҕэ кириң хайдах этэй?

- Хамафатта орто оскуолатын бүтэрэн, «Оскуола-производство-үрдүк үөрэх» диэн девининэн дойдубар, Салбанна, «Нам» совхозка оробуочайынан үлэли кэлбитим. Субай сүөһү көрүүтүгэр анаабыттар. 1973-1975 сс Сэбиэскэй Аармыйа кэккэтигэр сулууспалаабытым. Аармыйаттан кэлэн совхозпар салгыы үлэлээбитим. Комсомольскай тэрилтэ секретарынан, сайыннын от үлэтигэр звеневодунан, сылгы звенотун старшайынан үлэлээбитим. 1983-1985 сс. Дьокуускайдаабы тыа хаһаайыстыбатын техникумун салайар каадырдары бэлэмниир салаатын

УРУТ УОННА БИЛИГИН

бүтэрэн, «Комсомольскай» совхоз Салбан биригээдэтигэр старшай биригэдьиригэр, 1989 с. «Таастаах» совхоз Салбан отделениетыгар салайааччынан үлэлээбитим. Нэһилиэккэ дьаһалталар тэриллэннэр, 2001 сылга диэри нэһилиэкпэр баһылыгынан үлэлээбитим. Бу көмгө «Салбан» совхоз тэриллэн, улуус дьаһалтатын дьаһалынан 1993-1996 сс совхоз

директорынан ананан үлэлээбитим. 2001 сылтан ОДКХ-ба маастарынан үлэли сылдьабын. Бу үлэлээбит кэмнэрбэр нэһилиэккэ телефон, үрдүк күүрүүлээх уот, гаас ситимэ кирибиттэрэ; АТС, почта, бэкээринэ, ветучасток тэриллэбиттэрэ; совхоз ыһыллан, бааһынай хаһаайыстыбалар тэриллэбиттэрэ.

- Эбэлээх эһэҕэр итиллибитин. Ити тылга,

үлэҕэ сыһыанна туох эмэ уратылаах дуо?

- Ийэлээх аҕам куруук иллэннэрэ суоҕа, үлэттэн ордубаттара. Ол иһин оскуолаҕа барыахпар диэри эбэбэр Өлөөнөҕө, эһэбэр Ньукулайга иитиллибитим. Кырдыаҕас дьон олоһо уопуттара, сэнэннэрэ-сэппэннэрэ, үлэ араас мындырдарын билэллэрэ элбэҕэ бэрт буолаҕа. Ону көрө-истэ, ылына улааттабым.

- Уруккуттан билиңгэ диэри уус-уран самодеятельнас кыттыһаҕа, сыанаттан түспэт артыс буолаҕын.

- Сүрүн үлэбин сэргэ сыанабын өрө тутан кэллим. Урут агитбиригээдэлэргэ кириэн, фермаларынан сылдьан ыанньыксыттары сэргэхситэрбит. Комсомольскай тэрилтэ секретара буоларым быһыытынан, тус бэйэбинэн холобур көрдөрөммүн кэнсирдэргэ, гастролларга кыттарым, ычачаты угуйарым. Онтум тэнгэ улаатан билигин даҕаны нэһилиэк общественной, культурнай олоһуттан туора турбаппын.

-Тыа сириң билиңгэ балаһыанньата хайдаҕый? Дьон үксэ ынах сүөһүтүн эһэн сылгыга көһөн эрэллэр. Ыччатыгынах сүөһүтэ хайдах чугаһаһаха сөбүөй?

-Тыа сириң саамай сайдыбыт кэмэ – совхоз кэмэ этэ.

Нэһилиэк хаһаайыстыбаннай үлэтин совхоз сүгэр. Ону исполком сүрүнүүр. Урут үлэһит тийибэт этэ, билигин үлэ суох.

Совхоз эрдэҕинэ сир барыта анһыллан, оҕоһуллан көбүс-көнө этилэр, алаас барыта күрүөлээх этэ. Билигин ол суох.

Солбуулар көлүөнэ аччаан иһэр, өссө баран иһэр кутталлаах. Ыччат кыаммат, кырдыаҕас дьонтон сүөһү ылан, билиңгинэн өгө онгортон хамнастаныахтарын сөп. Онтон көстөн иһиэ буоллаҕа.

Судаарыстыба көмөнү чааһынайдарга эмиэ көрүүн наада. Тыа хаһаайыстыбата – төрүт дьарыкпыт, ону таһынан дохуот киллэрэр салаабыт. Бу төрдүттэн эһиннэҕинэ, дьарыкпыт да, дохуоппут да суох буолар, умнаһыт буоларбытыгар тийэбит.

- Бийыл «Нэһилиэк күнүгэр» «Элбэх оҕолоох звено» номинацияҕа тиксибит. Билиңгэ үйэҕэ оҕону, уолу иитиңгэ санааларын?

- Бийнэхэ барыта баар – аймахтаһы, үлэнэн иити, айылҕа чугаһаты... Тыаҕа олоһор буоламмыт, ману кыайа туттабыт. Оҕолорбутун, сиэннэрибитин, аймахтарбыт оҕолорун күргүөмүнэн окко илдэ сылдьабыт. Сайын аайы былдыаһа-былдыаһа бэйэлэрин баһаларынан кэллэлэр. Астарын-үөллэрин, сыһыанар-үлэлиир усулуобуйаларын тэрийэбит, көрөбүт. Бэйэ-бэйэлэриттэн да көрөн үөрэнэллэрэ элбэх.

- Савва Петрович, кэпсэниң иһин махтал!
Татьяна КАСЬЯНОВА,
Салбан

Кэрэ эйгэтигэр

**СЭРГЭХТИК,
ТЭТИМНЭЭХТИК...**

Соторутаабыта улуус киинин культурнай-спортивной комплексыгар хас сүл ахсын олус тэрээһиннээхтик ытыллар «Радуга-2019» бальнай үнүкү ансаамбылларын конкурса уонна спортивной, отечественной бальнай үнүкү республикатаабы бэһис турнира быйыл да олус көхтөөхтүк, тэтимнээхтик, үрдүк тэрээһиннээхтик ытытылына.

Бу турниры тэрийээччилэр З.П. Винокуров аатынан оҕо искусствотын оскуолатын коллектива (сал. А.С. Афанасьев) уонна быһаччы иилиир-сағалыыр тэрийээччинэн оскуола хореография уучуотала, СР культуратын туйгуна Саргылана Семеновна Кудрина буолаллар. СР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, «Мозаика» үнүкү народнай кулуубун салайааччыта, СР үнүкү спордун Федерациятын президенэ Михаил Захарович Сивцев турнир кылаабынай судьуйатынан ананан үлэлээтэ.

Турнирга үнүкү үс көрүнгэр конкурстар ытытылынылар. Ол курдук: I түһүмэх – спортивной үнүкүгэ республиканскай турнир; II түһүмэх – бальнай үнүкү ансаамбылларын конкурстара; III түһүмэх – отечественной бальнай үнүкүүлэр конкурстара.

«Радуга-2019» турнирга уонна конкурстарга быйыл 226 паара үнүкүүһүт Дьокуускайтан, Покровскайтан, Амнаттан, Уус Алдантан, Мэнгэ Хангаластан уонна Нам нэһиликтэриттэн кэлэн саастарынан 35 бөлөххө арахан күрэхтэстилэр. Саамай кыра үнүкүүһүттэр 4-5 саастаах оҕолор, оттон саамай аҕа саастаах кыттааччы 90 саастаах. Бу тэрээһингэ быйыл республика оскуолаларыгар карантин биллэрilibитинэн, урукку сыллардааҕар аҕыйах оҕо кытыына.

I. Спортивной-бальнай үнүкү турнирыгар 41 паара (82 кыттааччы) күрэхтэстэ. Хатыһылаах күрэхтэһии кыайылыахтарынан буоллулар: «Юниордар-1» В категорияҕа: I м. Игорь Куличкин, Альмира Бугаева; II м. – Айтал Павлов, Алена Суздалова; III м. – Мирослав Дьяконов, Катя Аргунова. Бу алта оҕо С.С. Кудрина салайар «Грациятын» үнүкүүһүттэрэ (Нам);

«Юниордар-2» Н-5 В категорияҕа: I м. – Лида Ипполитова; Ювеналлар-2 III миэстэ – Арсен Брызгалов, Карина Алексеева; Ювеналлар-1 «Ча-ча-ча» кубогар VI м. – Лида Ипполитова.

II. Бальнай үнүкү ансаамбылларын республиканскай күрэхтэһиигэр 11 улахан дьон уонна 5 оҕо ансаамбыллара куоталастылар.

Түмүк: «Оҕолор 1+2» бөлөххө: - I м. «Тэтим» кулууп (Дьокуускай); II м. «Радуга» коллектив (Хамаҕатта, сал. А.Е. Сивцева); III м. Нам 1 №-дээх орто оскуолатын коллектива (сал. В.Г. Старостина).

«Сеньордар» В бөлөххө: - I м. «Ретро-Данс» ансаамбыл (Хамаҕатта, сал. Л.А. Андросова); II м. Нам 1 №-дээх орто оскуолатын коллектива (сал. В.Г. Старостина); III м. «Мозаика» (Дьокуускай).

Ветераннар В бөлөххө: I м. «Кыталык» (Майа); II м. «Кэрэ эйгэ» (Дьокуускай); III м. «Гармония» (Покровскай).

III. Отечественной бальнай үнүкүүлэри толорооччулар күрэхтэһиилэригэр 85 паара Амнаттан, Уус Алдантан, Мэнгэ Хангаластан, Намтан, Покровскай уонна Дьокуускай куораттаран кытынылар.

«Юниоры 1+2» В бөлөххө: Н.Ф. Москвитина салайар «Ручеек» коллективин үнүкүүһүттэрэ Сайдам Тихонов, Алгыстаана Амбросьева бастакы миэстэни ылан кыайылыабынан табыстылар. Итиэннэ кини дьарыктыыр оҕолоро Саша Готовцев, Аэлита Матананова – IV, Лёна Иванов, Сааскылаана Птицына – V бириистээх миэстэлэри ылан мэтээллэринэн, дипломнарынан наҕараадаланнылар.

Бу бэртээхэй үнүкү бырааһынньыгын тэрийэн ыһпыт дьоммутун турниргыт өрүү буоларын курдук сэргэхтик, тэрээһиннээхтик барбытынан, түмүктэммитинэн, улуустарын чизин чаҕылхайдык көмүскээн бастаабыт үнүкүүһүттэригэр барыгытын истинник эбэрдэлибит! Ситиһилэргит өссө да үксүү, кэккэбит хангы турдун!

Коллективтар күрэхтэһиилэригэр «Ручеек» оҕо үнүкү коллектива (сал. Н.Ф. Москвитина) I м. ылан куубагынан наҕараадаланна.

И. ИВАНОВ

Киһи — киһиэхэ

Бу өрөбүлгэ, кулун тутар 3 күнүгэр, «Буйун» улуустааҕы бойобуой дьайыылар бэтэрээннэрин түмсүүтэ Нам сэлиэнньэтинээҕи улуус бэтэрээн-кырдыбаастарын балаҕаныгар I бырысыап мас хайытан, сааһылаан биэрдилэр.

Улууспут ветеран-буйуннара хаһыс да сылын кыаммат, кырдыбаас дьонго бэрт үгүс көмөнү үгэс быһыгытын онорон, дьон-сэргэ махталын ылыахтары ылааллар.

Түмсүү салайааччыта Павел Оконешников иһитиннэрбитинэн, балаҕан сэбиэдиссэйэ Татьяна Осипова көрдөһүүтүн тутатына ылынаннар, баскыһыанна күн балаҕанга тийиэн ытыктанар дьоммутугар көмөлөрүн анаабыттар.

Буйуннар балаҕан салайааччыларын кытта уопсай тыл булан куруук бииргэ үлэлээһэллэр. Кинилэр манна мустан муньахтаан, сүбэ-

**ҮТҮӨНҮ ҮТҮӨ
ҮКСЭТЭР**

лэһэн араас таһымнаах үтүө дьыалаларын былаанньылар, дьонго-сэргэҕэ көмөлөһөллөр, тэрээһиннэрин ытталлар.

Онон, түгэнинэн туһанан, буйун-ветераннар балаҕан салалтатыгар махталларын тиэрдэллэр. Онтон күүстээх үлэни доруобуйаларын туругуни кыайбат буолбут үтүк

кырдыбаастарыт эдэр дьон көрдөһүүлэрин ылыммыттарыгар махталлара эмиэ мунгура суох. Маны этэн эрдэхтэрэ, «Үтүөнү үтүө үксэтэр», «Эдэртэн эрчимин, кырдыбаастан сүбэтин ыл» диэн.

Эр санаалаах буйун-бэтэрээннэрбит кырдыбаас дьон алгыстарынан кынаттанан өссө да үтүөнү, кэрэни үксэтэ турдуннар.

А. КОРЯКИНА

**Спорт — дьулуур,
спорт — тулуур**

Олунньу 24 күнүгэр Хотугулуу-Илинги федеральной университет сыалыгар тиригэр ветераннар ортолоругар республика бастакы күрэхтэһиитэ ытытылына. Ол курдук, 55 саастаах эр дьон уонна 50 саастаах дьахталлар салгын саатынан уонна бэстилиэтинэн ытыгыга күрэхтэстилэр. Барыта уон хамаандаттан 46 спортсмен кытаанах тулуурдарын уонна дьулуурдарын көрдөрдүлэр.

Дьахталлар ортолоругар саанан ытыгыга Намтан Валентина Сокольниковна (Хамаҕатта) 378 очкону хомуйан бастакы миэстэҕэ табыста. Бэстилиэтинэн ытыгыга эр дьонно Семен Эверстов (Нам) 389 очкону ылан, эмиэ чемпион үрдүк аатын ылла. Онтон эр дьон саанан ытыгыга Владимир Сокольников (Хамаҕатта) 326 очкону хомуйан иккис миэстэ пьедесталыгар табыста.

Олунньу 23-24 күннэригэр Бэрдэгэстээх сэлиэнньэтигэр оҕунан ытыгыга биирдиилээн уонна хамаанданан бастыыр иһин турнир ытытылына.

Горнай улууһа уруккутан бу көрүнгө инники күөһү сылдыбытын билэбит. Ол курдук, бу спортивной оскуолаттан норуоттар икки ардыларынааҕы уонна РФ спордун маастардарын иитэн таһаарбыта. Ол чэрчитинэн турнир бу оскуола выпускниктары аатынан барбыта олус кэрэхсэбиллээх.

Барыта 137 күүстээх охчуттар кэлэннэр, икки күн күүстээх санааларын, кытаанах тулуурдарын уонна кыайыгыга дьулуурдарын көрдөрдүлэр.

Манна биирдиилээн көрүг суотугар киирэр күрэхтэһиигэ, юниордар ортолоругар, классической оххо Туйаара Игнатьева (Нам) үһүс миэстэни ылбытын бэлиэтиир тобоостоох.

Олунньу 22-24 күннэригэр Бурятия республикатын киин куоратыгар Улан-Удэҕэ мини-футболга «Сибиир» зонатын финалыгар кыттар быраабы ылар иһин күрэхтэһиигэ, Сахасириттэн Дьокуускай хамаандата, үс көрсүһүү түмүгүнэн, Новосибирскай куоратыгар

ытытылыахтаах алта күүстээх хамаандаларыгар киирэр сүүмэрдир көрсүһүүтүгэр кыттыахтаах. Манна икки бастакы миэстэни ылбыттар, муус устарга Россия бастакы лигатын финалыгар кыттыахтара.

Улан-Удэҕэ ытытыллыбыт зона күрэхтэһиитигэр, «Заря» хамаандата бастакы көрсүһүүтүн Иркутскай хамаандатыгар 6:0 ахсаанга

буоллубут. Ол курдук, икки саалынан биир күн кыргыттары, иккис күн уолаттары ыттан, бэрт кэбэҕэстик, чопчу тэрийэн ыттылар. Уопсай түмүк көрдөрүүтүнэн, кыргыттарга: Хамаҕатта, Хатын Арыы, Ленскэй нэһилиэк уонна уолаттарга: Хамаҕатта, Түбэ, Хатырык хамаандалара үс бастакы миэстэлэри быһаарыстылар.

**АЛТА ТӨГҮЛЛЭЭХ
ЧЕМПИОН**

хотторуунан сағалаабыт буоллабына, кэлинги икки көрсүһүүтүн Улан-Удэни 6:3, Чита хамаандатын 8:1 ахсаанынан кыайан, салгыы ооньуур быраабы ыллылар.

Кэрэхсэбиллээҕэ диэн бу хамаандаҕа биһиги улууспут кэскиллээх ооньуоччута Дьулус Пестряков киирбитэ, улууспут киэн туттуута уонна Наммыт спордун историятын биир бастакы «хараначчыта» буолар. Дьулус Пестряков Намнааҕы оҕо спортивной оскуолатын көңүл тустууттан сағалаабытын билэбит.

Кулун тутар 2-3 күннэригэр волейболга «Нам улууһа» МТ суотугар киирэр нэһиликтэр икки ардыларыгар иккис көрүг үчүгэй тэрээһиннээхтик ытытылына.

Урукку сылларга манньк күрэхтэһиилэри иккилии-үстүү күн, түүннэри ытыттылар. Олохпут сайдан, билгин хас нэһиликт аайы спортивной саала тутуллан, ити ыарахаттары холкутук быһаарар

Онтон комплекснай спартакиада суотугар киирэр нэһиликтэринэн үс бөлөххө:

Улахан нэһиликтэргэ — Хамаҕатта, Хатын Арыы, Ленскэй нэһилиэк; орто нэһиликтэргэ — Хатырык, Модут, Партизан уонна кыра нэһиликтэргэ — Түбэ, Арбын, Никольскай сүүмэрдэммит хамаандалара табыстылар.

Кулун тутар 2-3 күннэригэр Нерюнгри куоратыгар сылын ахсын ытытылар Уһук-Илин федеральной уокуругар бастыыр иһин көңүл тустуу турнира ытытылына.

Бу турнирга Нам улууһун боотура Кузьма Сивцев 97 киилэҕэ алтыс төгүлүн чемпион үрдүк аатын ылла. Кини араас сылларга 74 киилэттэн сағалаан сылын ахсын пьедестал үрдүк үктэлигэр сылдьар. Бу ыйааһынга биир дойдулаахпыт, Россия спордун маастара Сергей Семенов иккис миэстэни ылла.

ОНТУОН

Үчүгэй Өлүөнэ тойуксута

Таллан Бүрө ча-
былхай талаана үлүс-
кэннээх сүүрүктээх, үс
үллэр үөстээх «үчүгэй
Өлүөнэтин» үрдүгэр, Ыыс
Булгуннаабын ыксатыгар
үрүн күнү көрсө, күөрэ-
гэй ырыатын истэ таала-
лаан үөскээбитэ.

Доҕоро Ылдьаа Чабыл-
даннын Энциэли хочо
энэриттэн илии илиилэрит-
тэн сиэттиспитинэн поэзия
туонатыгар кирибиттэрэ:

«Поэзия диэн тугуй?»

Поэзия – оҕо саас, эдэр
саас!

Поэзия диэн – саас, күн,
сибэккилэр, көтөрдөр, ойу-
урдар, муоралар, өрүстөр,
үрүйэлэр.

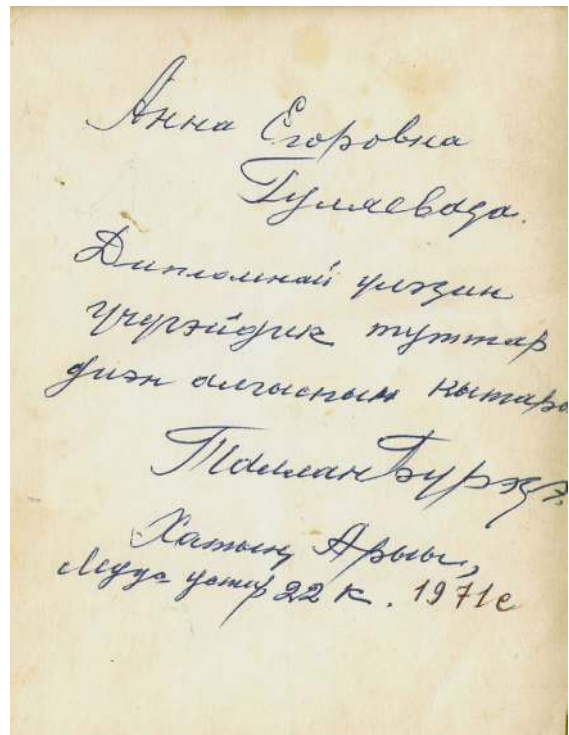
Поэзия диэн – сырдык хал-
лаан, сулустар, аан дойдуну
арыйыы, таптал, баҕа, ыра
санаалар».

Таллан Бүрө бу ойуурга,
бу халлаанга күлүмнүүр
куораты, лилияны, хатын
мас салаатын, көмүс үөннүү
чабылҕаны, манан хаары кө-
рөр.

«Тыл охтооҕор сыыдам,
кылыстааҕар сытыы, тыл
аптаах, тыл иччилээх, тыл
эмтээх» дииллэрэ биһиги өбү-
гэлэрибит.

Ааспыт үйэ 30-с сылла-
рыгар саха литературатыгар
уус-уран бэргэн тыл бэртээ-
хэй маастара кирибитэ. Ол
Таллан Бүрэ диэн псевдонимы
ылыммыт гражданский
сэриги кыттыылааҕа, комму-
нист, поэт, учуутал Ефрем
Степанович Сивцев этэ.

Е.С. Сивцев-Таллан Бүрэ
сүдү поэзиятыгар ис дууһа-
тын, иэйиитин бизрэн тапта-
ан хоһуйар тематынан киэн

БЭРТЭН ТЫЛ БЭРТЭЭХЭЙ МААСТАРА

туттар Өлүөнэ өрүһэ буолар.
«Үчүгэй Өлүөнэ» поэматын
1958 сыллаахха суруйбута.
«Кизһэ Өлүөнэ» балладата
күн сириин көрбүтэ.

Таллан Бүрэ поэзияты-
гар саха хомуна, олонхото,
тойуга, фольклора эмиэ
умнуллубатаҕа.

Хомунуннаах хоһоон-
ноох хомус саха ырыатыгар
хоһоонугар кыттыспыт
түбэлтэтэ элбэх.

«Босхо бастаабы

Мун-сор обургу

Бобутуннарар кутун-сүрүн

Булгута туйар буол», -

диэбиттээх А.Е. Ку-

лаковской. Онтон Таллан
Бүрэ «Уолан Эрилик» по-
эматыгар И.Д. Винокуровка-
Чабылҕанна анаабыт поэма-

тыгар «Анабыл» диэн кири-
итигэр аах!

«Доҕороом! Этөх
төнүргэһэ, сурт кэриэһэ
диэн эмиэ баар: манна баар
айыһыгыт алгыһа. Бу силлиэ-
лээх муораҕа сылдьан кыһал-
ҕата суох мин ыллыам, ки-
ниэхэ мин оонһуу сылдьан,
харах уутун түһэргим диэн...»

ТАЛЛАН БҮРЭНИ
КЫТТА КӨРСҮӨҮ

1965-71сс. Саха государ-
ственной университетыгар
үөрэнэ сылдьан Таллан Бүрэ
поэзиятын ырытан «Өлүөнэ
тойуксута» диэн дипломнай
үлэ суруйбутум. Үлэбин поэт,
критик Егор Петрович Ше-
стаков-Эрчимэн салайбыта.

Ефрем Степанович Сив-
цев-Таллан Бүрэ ураты суол-

лаах-истээх поэт быһыыты-
нан биллэр. Мин эр санаабын
ылынан, дьонго-сэргэбэ бил-
лэрээри, тоҕо ааҕааччылар
ситэ сыаналаабаттарый, бу
биһиги Наммытыттан төрүт-
тээх поэт тугу айар эбит диэн
поэзиятын ааҕарга, чинчий-
эргэ, ырытарга холломмутум.

Намтан чугас баар нэһи-
лиэккэ, Бөтүнгэ, айа, үлэлии
олорор кырдыаҕаһы кытта
илэ бэйэтинин атах төлсөн
олорон кэпсэппэтэхпинэ са-
танна суоҕун өйдөөммүн,
Бөтүнгэ дьииэтигэр кэлэн
кэпсэппитим. Бастакы сы-
рыбар кэргэнэ Марфа Ни-
колаевнаҕа кириэр, туох сы-
ллаах-соруктаах кэлбиппин
кэпсээбитим. Дипломнай үлэ
суруйаары гынабын диэби-

баар.

1976 сыллаахха оскуолаҕа
үлэлии сылдьан Роберт Се-
менович Охлопков уонна Ок-
тябина Семеновна Птицына
салайар 10-с «а», «б» кылаа-
старыгар көрсүһүү тэрийби-
тим. Онно Ефрем Степанович
оҕолорго: «Элбэхтэ ааҕын,
үөрэххитигэр кытаатын. Дой-
дугутугар туһалаах дьон буо-
ла улаатын, үчүгэй үлэһит
дьон буолун», - диэбитин өй-
дүүбүн.

Онон туспа суоллаах-ии-
стээх, талааннаах поэты кыт-
та көрсүһэн, кэпсэтэн аа-
спыһыттан киэн туттабын,
дьылбабар махтанабын.

А.Е. ГУЛЯЕВА,
СР үөрэтин ситимин
бочуоттаах ветерана

Киһи олоҕу биридэ
олорор

Тохсунньу 17 күнүгэр
Аппааны нэһилиэгэр улуус
баһылыгы солбуйааччыта
Н.А. Соловьев бөлөҕө улуус
дьаһалтатын 2018 сыллаах
үлэтин отчуоттаата. Мун-
ных хойутааһына суох са-
ҕаланна.

Нэһилиэктэргэ, улууспут
киинигэр бэрт элбэх үлэ бар-
бытын биһирин иһитим. Мин
Салбан нэһилиэгин кыһалҕа-
ларын ыйыттым: 1. Суол сал-
гыы онһуулар дуо? 2. Иһэр
уу. 3. Спортсааланы тутуу.
Онуоха Николай Анатольевич
туруорбут боппуруостарым
үөрэтиллэ сылдьалларын эт-
тэ, олоххо кириэхтэрэ диэн
эрэннэрдэ.

4-с ыйытыым: VII спор-
тивной ооньууларга намнар
ханньк көрүгүнэргэ путевка
ыларбыт хааллай?

Улууспутугар ытыллар
Олонго ыһыагар уонна VII
спортивной ооньууларга
тэһгэ бэлэмнэнэн ситиһи-
лээхтик кыттыахпыт диэн
эрэнэбин.

«Нам улууһа – 2014, 2015
сс. Күнтэн күн» диэн бэртээ-
хэй кинигэ тахсыбытын асты-
на ааҕабын. Кинигэ редак-
торыгар А.П. Атласовка, «Эн-
сиэли» хаһыат редакторыгар
В.Г. Касьяновка уонна редак-
ция үлэһиттэригэр кинигэ
тахсытыгар кылааттарын
иһин махтанабын. Таптыыр
хаһыатым үлэһиттэрин сы-
тыы бөрүөбүт сыһаабатын
диэн алгыһыбын, кытаанах до-
руобуйаны, дьолу-соргуну ба-
ҕарабын!

Улуу Кыайыы 75 сылын
улуус нэһилиэктэргэ Ааллаах

ОТЧУОТТАН САНААЛАР

Үүн таһаҕасчыттарын үйэ-
титиигэ Кыайыы скверигэр
өйдөбүннүүк туруорарга
испиһиһэги чуолкайдьыллара
наада.

2017 с. Хамаҕатта нэһи-
лиэгин таһаҕасчыттарын Н.Д.
Захаров Намнааҕы архыыпка
чуолкайдаһа сылдьыбыта. Бу
боппуруоһу улуус баһылыгы
солбуйааччыта быһаарыллар
боппуруос диэтэ. Ил Түмэн
депутата А. Еремеев быыбар-
дааччыларыгар бу үлэ саҕа-
ламмытын, атын улуустарга
болҕомтолоохтук сыһыанна-
һан өйдөбүннүүк туруоран
эрэллэрин, кинигэ тахсыах-
тааҕын ирэ-хоро кэпсээбитэ.

Салгыы Хамаҕатта дет-
домун 75 сыллаах юбилейин
кэпсээтим уонна киэн ис хо-
һоонноох юбилейы тэрийбит-
тэригэр улуус комиссиятын
чилиэннэригэр, Хамаҕатта
нэһилиэгин баһылыгар И.Н.
Максимовка, Намнааҕы кы-
раайы үөрэтэр музей дирек-
торыгар А. Копыринна, улуус
ветераннарын сэбиэтин пред-
седателигэр М.С. Баишевка,
улуус баһылыгар Ю. Слепцов-
ка барҕа махталбын тиргитим.

«Энциэли» хаһыат кор-
респондента И. Иванов «Тыһы-
наах хаалларбыт дьол уйата»
диэн ыстатыйатын сэргии
аахтыбыт. Биһиги, детдом
иитиллээччилэрэ Намнааҕы
кыраайы үөрэтэр музей «Ии-
тиллибит иэспитин төлөөн»
диэн быыстапка тэрийбиттэ-
рин долгуйа көрдүбүт. Му-
зейга кинигэ бэлэхтээтибит.
Быыстапкаҕа доҕотторбут,
иитэччилэрбит хаартыскала-
рын көрөн олус долгуйдубут.

Хамаҕаттаҕа Мэнгэ таас
аһыллыыта олус долгугуу-
лаахтык барбыта, оҕо сааспыт
доҕотторун, детдом үлэһиттэ-
рин санаан олус хараастыбып-
пыт, бары ытамньыйан ыл-
быппыт. Мэнгэ таас туран, дэ,
санаабыт чөлчөөбитэ. Мэнгэ
таас аһыллыытыгар Ил Түмэн
депутата А. Еремеев, улуус
баһылыга Ю. Слепцов, Хама-
ҕатта нэһилиэгин баһылыга И.
Максимов, Мэнгэ Хаңаластан
бастакы директорбыт сиэнэ
Надежда Бурнашева тыл эп-
питтэрэ.

Детдоммут тэрээһинэ олус
үчүгэйдик ааспыт. Ол гынан
баран, олус аһыах хаалбып-
пыт, түгэн булан үчүгэйдик
кэпсэппэтибит даҕаны. Арай
2020 сыллаахха кинигэ тах-
сыахтаах, саатар, онно үчү-
гэйдик ирэ-хоро кэпсэтэрибит
буоллар. Доруобуйабыт ол
кэмгэ тиэрдэрэ дуу? ..

Араас таһымнаах быыбар-
дар буола турар кэмнэригэр
улуус, Хамаҕатта нэһилиэгин
дьаһалталара олус бэркэ тэ-
рийбиттэригэр махтанан «Кы-
ым» хаһыакка суруйбуппут.
Атын детдомнар юбилейдара
буола иликтэр. Нам улуунун
салалтатын хайҕабыттарга,
ол иһигэр доҕорбут Р.Р. Ку-
лаковская, детдомнааҕы дьү-
өгүбит. Саас Суотту детдомун
юбилейыгар кыттыыны ылы-
ахтаахпыт, кинигэбит күн си-
рин көрүөхтээх. Суотту дет-
домун кинигэтэ тахсыахтаах.
Ол кыаллыбакка, юбилейбит
2019 сылга көспүтэ.

Ф.Д. УШНИЦКАЯ,
Салбан, үлэ ветерана

Кэрэ эйгэтигэр

ИИС-УУС
АБЫЛАНГАР

«Түмсүү» балаҕаммыт чахчы да
сотору-сотору араас тэ-
рээһиннэргэ дьону-сэргэни түмэр,
сэргэхситэр, көрүһүннэрэр.
Олунньу 19 күнүгэр «В мире моих
увлечений» диэн тарбахта-
рыгар талааннаах, иллэн кэмин
туһалаахтык атаарар дьон үлэ-
лэрин быыстапката буолан ааста.
Манна туох-туох баар этэй:

Таастаахтан Ольга Семеновна
Атласова үлэлэрэ, билинниги
кэмгэ ыал аайы баҕа санаа буолбут
сахалыы чаппараахтар,
кыбытылы техниканан тигиллибит
паннолар, сахалыы сонтор.
Партизантан Анна Егоровна
Мордосова мозаикалара, кириэстии
ньыманан быысапкалара, «Партизан
кэрэ айылҕата» диэн ха-
артыска альбома, учуутал идэлээх
киһи хобби онгостон хомуй-
бут 30- тахса чуораанчыктара.
Васильева Екатерина Егоровна
уруһуйдара, оҕуруонан сахалыы
араас киргэллэрэ, биллэрэ,
алмаастыы мозаикалара, быысапкалара.
Делиграсова Любовь
Ильинична күрүчүөгүнэн баайбыт
манан ыскаатара, испиисэ-
нэн баайбыт үтүлүктэрэ.
Аммосова Дарья Ильинична
сахалыы истииллээх холбукалара,
саахымат тигиллэрэ, хаартыскалара.
Сысолятина Мария Петровна
чороонун, уруучукаларын кол-
лекциялара.

Былыргы туһунан тууйастары,
ыаҕайалары о.д.а. тигии
сөргүтүллүбүтэ балай да кэм ааста.
Онук үлэлэри бүгүн көрөн
үөрдүбүт. Норуот уус-уран онһу-
ктарын маастара Баишева
Валентина Дмитриевна ыаҕайалара,
Николаева Любовь Нико-
лаевна кыл сэлэппэлэрэ, кыбытылаах
саахымат суумкалара,
оҕуруолаах үтүлүктэрэ болҕомто-
ну тартылар. Л.Н. Атласова,
Л.И. Делиграсова баайы араас
ньыматынан куопталара, сал-
феткалара, үтүлүктэрэ.

Парфенова Татьяна Афанасьевна
гипюрунан тигиллибит
аныгылыы сахалыы кэһиэччигэ,
араас сахалыы суумкалара
эдэр кыргыттары, дьахталлары
иистэни, баайы абылангар
угуйдаҕа. Охлопков Константин
Афанасьевич «Тагаратын
дьиэтэ» саамай көстүүлээх сиргэ
туруоруллан, саастаах дьон-
го эдэр-эмэн саастарын санаттаҕа
буолю. «Бу үлэ өссө ситэ
илик», - диэн маастар өссө үлэлэ-
һэр баҕатын этэр.

Бу кэрэхсэбиллээх быыстапканы
соторутааҕыта тэрилли-
бит «Ньургунун» диэн түмсүү
салайааччыта Наталья Се-
меновна Колесова, солбуйааччы
Мария Петровна Сысолятина
көбүлээһиннэринэн ытылыһа,
уопсайа 13 киһи кытыһа.
«Ньургунун» түмсүү былаана
киэн, онон өссө да сонун, элбэх
дьону түмэр интэриэһинэй
тэрээһиннэр ытылыһахтара
диэн эрэнэбит.

Елена НЕУСТРОЕВА, I Хомустаах.

Специалист сүбэлиир

Кэнники сылларга оттуур ходуһаларга өртөөһүн ытыллыбатынан уонна арыылар ууга ылларар буоланнар, органической уонна минеральной веществолар састааптара сүтэн от хаачыстыбата мөлтөөтө. От хаачыстыбатын ылан көрдөххө, 2-3 кылаастаах оттор уонна кылааһа суох оттор бырыһыаннара билигин да үрдүк.

Сүөһү улаатыта, этэ-үүтэ барыта белоктары кытта сибээстээх. Сүөһү аһылыгар белок тийбэтэбинэ, сүөһү кыайан улааппат буолар, үүтү-эти биэриитэ абыһыыр, ыарыга ылларар. Сүөһү белогу сүннүнэн үүнээйттэн ылар. Үүнээйлэргэ белоктан ураты араас аминокислоталар, мочеви́на, онтон да атын азоттаах веществолар бааллар. Ол иһин үүнээйигэ баар бары азоттаах веществолары «протеин» диэн ааттыыллар. Сүөһүгэ наадалаах протеиннаах аһылыктарынан мэччирэн ото, дорооххой астар (от, солуома), бурдук уонна уотурба буолаллар. Аһылыктар

ЭБИИ АҤЫЛЫК ХААЧЫСТЫБАТЫН ТУПСАРЫАХХА

сүөһүгэ үчүгэйдик бэлэмнэнэн бэрлээр буоллахтарына, ингэмтэлэрэ үрдүүр, хаачыстыбалара тупсар. Ол иһин араас ньымалары тутталлар: кырбастааһын, үлтүрүтүү, булкаас онорон баран сиэти, паарынан үрдэри, буһары, брикеттээһин о.д.а.

Аска-үөлгэ алтан, кобальт, марганец, В-12 битэмийн састааптара ирдэнилэр нуормаҕа эппиэттээбэт буоллахтарына, сүөһү хаана аһыйыыр (анемиялыыр), оттон йод, кальций, фосфор тийбэт түбэлтэтигэр, унуоҕа ыалдьар (рахиттыыр), араас сүһүөх ыарыларыгар ылларар. Онон сүөһү аһылыгын сөптөөбүнэн көрөн, микро-элементэринэн байытар наада. Оноуоха ис кыахтары толору туһанар көдүүстээх.

Биһиги Сахабыт сиригэр элбэх битэмийннээх

үүнээйилээһинэн биллэр. Холобур, ууттан хостонор ньамах — йодунан баай, күл — туус быһытынан туттулуон сөп. Хатын ууга элбэх битэмийннээх, саахардаах. Саас эрдэ сүүрдэн ылан ньерэйгэ күннэ 500 гр иһэрдэр олус туһалаах.

Саха сиригэр бэс, харыйа уонна тиит мутукчулара элбэх биологической активной веществаахтар, сүөһүгэ битэмийннээх уонна минеральной эбии аһылык быһытынан туһаныллар. Мутукча ууга каротинынан баай, С, Д битэмийннээх, минеральной туустардаах. Бастаан бэс, харыйа мутукчатын ити уунан саба ыһан лабаххайын сууйулар. Ууга сүүрбүтүн кэнниттэн, кырбастанар. Онтон эмиэ 70-80 кыраадыс ити уунан ыһыллар, ол кэнниттэн икки-үс чаас устата

көөннөрүллэр. Оноуоха 1 кг мутукчага 10 л ууну кутулар. Көөннөрөн баран, уутун ньерэйгэ иһэрдиллэр.

Дөлүһүн уга элбэх С битэмийннээх, каротиннаах, В битэмийн бөлөҕө эмиэ баар. Үчүгэйдик хатарыллыбыт, ыраастаммыт, мэхиллибит 100 гр долүһүөнгө 1 л ити ууну кутан 10 мүнүүтэ оргутулар. Ол кэнниттэн ыга сабан, сылаас сиргэ 12 чаас туруорулар. Уутун сөнгөрдөн, 0,5 л күннэ 3-4 төгүл иһэрдиллэр.

Бурдук туораһын үнүгэһэ эбэтэр гидропоннай үүнээйи саахарынан, каротинынан баай, Е, С битэмийннээх. Сүөһү организмыгар үчүгэйдик ингэр. Бурдук туораһын бастаан мас уһаакка эбэтэр лаахтаах иһиккэ кутан, 12-24 чаас устата туруорулар. Онтон сырдык хоско 3-4 см халыгнаахтык тарҕата тэлгэтиллэр. Бастакы үс күн устата күн аайы илитэн, булкуйан биэриллэр. Ити курдук хас туорах аайыттан 3-4 см усталаах үнүгэс тахсыар эбэтэр тэлгэтэ кутуллубут бүтүннүү күп-күөх буолуор диэри үүннэриллэр. Уулаах ынахха

төрүүрө үс ый хаалыар диэри күн аайы 200-250 гр, ньерэйгэ сууккага иккитэ 50-100 гр битэмийннээх концентрат быһытынан сиэтиллэр.

Оппут хаачыстыбата, сүөһүбүт-сылгыбыт туруга айылҕа дьайытыттан эрэ буолбакка, тус бэйэбит хайдах дьаһанарбытыттан эмиэ тутулуктаахын хаһаайыстыба салайааччылары, үлэһиттэрэ, сүөһүлээх ыаллар бары өйдүүх тустаахтар. Мөлтөх тэрээһин сүөһү, сылгы ыалдыытыгар, өлүүтүгэр эрэ буолбакка, төрүүбү, бородууксуйаны ылыны намтырыгар, хаачыстыбата мөлтүүрүгэр эмиэ тиэрдэр. Онон, өлгөм үүтү, эмис эти ылан үп-ас киллэринэр туһугар, ааҕан-суоттан хо-рофур муостаахпытын, сыспай сиэллээхпитин агардас хаҕдан отунан туруорбакка, баай ингэмтэлээх, битэмийннээх аһынан-үөлүнэн эбии аһатарга сүбэлиибит.

Т.П. МИХАЙЛОВА,
Нам улууһун ветеринарнай управлениетын бьрааһа

® Уважаемые жители Намского района
11 марта Медицинская клиника «Сокол» (Якутск) предлагает платный прием врача УЗИ на ультразвуковом сканере экспертного класса:

- УЗИ сердца (ЭХОКГ);
- УЗИ сосудов головного мозга (ТКДГ);
- УЗИ сонных и позвоночных артерий;
- УЗИ артерий и нижних конечностей;
- УЗИ вен нижних конечностей;
- УЗИ органов брюшной полости;
- УЗИ органов малого таза женщин;
- УЗИ предстательной железы;
- УЗИ молочных желез;
- УЗИ щитовидной железы;
- УЗИ плечевых суставов;

• УЗИ локтевых суставов;
• УЗИ лучезапястных суставов;
• УЗИ тазобедренных суставов;
• УЗИ коленных суставов;
• УЗИ голеностопных суставов;
• УЗИ межпозвонковых дисков шейного отдела позвоночника;
• УЗИ межпозвонковых дисков поясничного отдела позвоночника.

Стоимость исследований разная: от 1000 до 2000 рублей.
Прием в поликлинике с. Намцы.
Предварительная запись по телефону: 8914-264-55-08
Лицензия № ЛО 14-01-001078 от 28.01.2013 г.

® БЭЙЭТЭ ХААМАР МАССЫНАЛАР УОННА ТЕХНИКА АТЫН КӨРҮНЭРИН ТЕХНИЧЕСКЭЙ ТУРУКТАРЫН 2019 СЫЛГА КӨРҮҮ ГРАФИГА

№	КҮНЭ	НЭҤИЛИЭКТЭР
1	26.03.2019 г.	9-00ч. Көбөкөн; 14-00ч. с. Фрунзе
2	27.03.2019 г.	9-00ч. Арбын
3	28.03.2019 г.	9-00ч. Хатас
4	01.04.2019 г.	14-00ч. Искра
5	02.04.2019 г.	9-00ч. Салбан
6	03.04.2019 г.	9-00ч. Таастаах
7	09-10.04.2019 г.	9-00ч. Хатырык 14-00ч. 12.04. Маймаҕа
8	11.04.2019 г.	9-00ч. Түбэ
9	15-16.04.2019 г.	9-00ч. Модут
10	17-18.04.2019 г.	9-00ч. Бөтүг
11	22-23.04.2019 г.	9-00ч. Ымыйахтаах
12	06-07.05.2019 г.	9-00ч. 1 Хомустаах Новая ул. 1/2 «Балаҕан»
13	13-14.05.2019 г.	9-00ч. Кириэс Кытыл.
14	15.05.2019 г.	9-00ч. Партизан
15	22-23.05.2019 г.	9-00ч. Аппааны
16	27.05.2019 г.	9-00ч. «Быйан» ХЭО, 14-00ч. «Намкоммунтепло-энерго» ААО
17	29.05.2019 г.	9-00ч. «Суол» ХЭО, «Ленскэй нэһилиэк» МТ 14-00ч. Никольскай
19	30.05.2019 г.	9-00ч. Педколледж с 14-00ч. «Намгазстрой» КСМК ХЭО.
20	21.04. - 02.06.2019г.	9-00-18-00чч, чааһынай техникалар, Нам селотун тэрилтэлэрэ, Таллан-Бюра ул. 1/1

Техническэй көрүү олохтоох дьаһалта хонтуораларыгар ыйыллыбыт бириэмэҕэ ытыллар.

Манньык докумуоннар ирдэниллэлэр:

1. Регистрация туһунан сибидиэтэлистибэ, техника пааспара.
2. ОСАГО страховка (көлөһөлөөх техника скороһа 20 км/ч улахан буоллаҕына).
3. Тракторист-машинист даस्ताбырыанньата.

Оноһулар өнөлөр иһин төлөбүрдэр:

1. Техническэй көрүүнү ытыгы-400 солк.
2. Саҕа техниканы регистрациялааһын -2350 солк.
3. Техниканы учуоттан устуу -350 солк.
4. Техниканы регистрациятын улартыгы -850 солк.
5. Госзнагы улартыгы -1500 солк.
6. Даस्ताбырыанньаны улартыгы - 500 солк.

Төлөбүр нэһиликтэр почталарыгар уонна сбербаанга оноһулар:
УФК по РС(Я) Министерство транспорта и дорожного хозяйства РС(Я)
ИНН 143 524 534 3, Номер счета 4010 1810 1000 0001 0002
КБК 1041 0807 1420 1100 0110, ОКТМО 9863 5000

Көр-күлүү

Нэһилиэк кулуубугар улус баһылыга отчуотун мунһаҕар тэрилтэ үлэһиттэрэ истэ кэлбиттэр, соннорун үлэччи кэппитинэн даҕдаһан олордолор. Мунһах саҕаланна. Истэччилэр бары сотовай төлөпүөннэрин холбоон ватсап көрөллөр, ааҕаллар. Баһылык отчуотун ааҕан сыраалаһан бүтэн ыйытыга киирэллэр.

Ортоку эрээккэ олодор саастаах киһи кулгааҕар истэр аппараатын хасыһар уонна тугу эрэ ыйытар (трибунааттан истибэттэр). - «Ээ, кини дьүлэй ээ», - диір мунһах суруксута кыыс. Дьүлэй киһи хос-хос ыйытар. Онтон хаһытыгыр былаастаан этэр: «Дакылааккытын истибэтим даҕаны, бары ватсап көрө олодолор, бары да өйдөөбөтүгүт быһыылаах», - диэбитигэр, дьэ, суугунаһы буолла.

Аттыгар олодор дьахтар: «Эрэйдээх, истибэт буолан баран тобо кэлбитэй?» - диэтэ.

- «Эһиги да өйдөөбөтүгүт ини, бары ватсабынан кэпсэтэ олодоһут!» - диэн хата дьүлэйдэрэ истэрэ дьэ киірэн аахса олодо.

ДЬҮЛЭЙ КИҤИ ДЬОН ОРТОТУГАР

Дьүлэй киһи санаатыгар ырыынак ыга кыпчыһан, аһабаһахтаһа аҕыс хоммут дьон курдук, нэһиһлэ уостарын хамсатар-хамсаппат саҕараахтыһыллар. «Эбэтэр уостарын кырааската түһэрэ дуу?» - дии саныыр. Биір мааны дьахтар этэр: «Истибэт, дьүлэй буолан баран маҕаһыһнары кэрийэр, мин буолларбын сытыам этэ», - диэн мөбүттэр. Оо, дьэ, аһыы даҕаны, ол да ыраахтан кэлбэтэ буолуо.

Биір мааны тыһрааһыламмыт дьахтар этэр: «Дьүлэй буолан баран, өссө суоппардыыр! ГАИ тугу көрөр?!»

Дьүлэй этэр: «Сөптөөх тыаһы истэр аппаратахтаахпын. Пу-тин аппарата, сокуон көнүллүүр, ГАИ-лары сокуону бил-бэттэрэ буолуо диигин дуу?»

- Ити үөннээх соруйан истибэтэҕэ буолар, үөхтүн эрэ истиэҕэ, - диэн билбит-көрбүт курдук туттар Алаапһыа кэпсээн кэрийэ турдаҕына Дьүлэй Бүөкээн киірэн кэлэр.

- Көр ити, өһүргэһэ диэн, өссө аан нөнүө истибитэ буолуо, - диэн Алаапһыа саҕата намыраата. Истибэт Бүөкээн, хата, истибэтэ, дорооболоһон халын уоһа ырайан, үөрэн аллайда.

Дьүлэй Бүөкээн гаас үлэһитин ыһыран оһоһун көрдөрдө. - Оо, оһоһун срога ааспыт, эргэрбит, саҕа оһох булуоххун наада, - диэн дьүлэйгэ этэ сатаата да, биір дэрэ өйдөөбөтө.

- Саҕа ойохто диигин дуу? Ойохтоохпун дии, саҕаны булар кыах суох, - диэн илиитин нэлэһнэтэр.

- Ойох диэбэппин, бу маны, оһоххун, - дии-дии тонсуйан дьэ өйдөтө.

- Хата соһуттун! - диэн Бүөкээн дэлби күллэ.

Дьүлэйи ыһыахха ыһырдылар. Баһылык наҕараада биэ-рээри дьону ыһыар. Кэккэлэһэ олодор эдэр киһиэхэ: «Мин аапһын ааттаахтаһарына этээр эрэ, истибэккэ хаалыам», - диэтэ, уол сөбүлэстэ.

Трибунаҕа дьону ыһыар саҕалара доргуйар. Дьүлэй Бүөкээн иһилии сатыыр, биір кэм куух-хаах курдук. Арай дьону көрбүтэ, дьон кини диэки көрбүттэр, музыка тыаһыыр, ытыстарын таһыналлар. Биір эдэр уол трибунааттан сүүрэн кэлэн: «Барыах, ыһырдаллар», - диэтэ. Батыһан тахсан значок ылым, били кэккэлэһэ олодор сэрэппит уолум «ээх» диэбитэ да, аапһын билбэт үһү. Дьүлэй Бүөкээн дэттэрээри гыммыта дуу, кырдык билбэтэ дуу?

К. ЕРЕМЕЕВ - ТИЛИН

Понедельник, 11 марта

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости
09.20 Сегодня 11 марта.
День начинается 6+

Вторник, 12 марта

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости
09.20 Сегодня 12 марта.
День начинается 6+

19.50 Пусть говорят 16+
21.00 Время
21.30 Т/с «Шифр»
23.30 Большая игра 12+

Среда, 13 марта

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости
09.20 Сегодня 13 марта.
День начинается 6+

Четверг, 14 марта

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00, 03.00
Новости
09.20 Сегодня 14 марта.
День начинается 6+

Пятница, 15 марта

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 15.00
Новости
09.20 Сегодня 15 марта.
День начинается 6+

Суббота, 16 марта

06.00, 10.00, 12.00
Новости
06.10 Наедине со всеми 16+

21.00 Время
21.30 Т/с «Шифр»
23.30 Большая игра 12+

Понедельник, 11 марта

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
09.55 О самом главном 12+

Вторник, 12 марта

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
09.55 О самом главном 12+

лионером? 16+
18.20 Эксклюзив 16+
19.40, 21.20 Сегодня вече-

Понедельник, 11 марта

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
09.55 О самом главном 12+

Вторник, 12 марта

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
09.55 О самом главном 12+

Местное время
11.45 Судьба человека с Бори-

Понедельник, 11 марта

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
09.55 О самом главном 12+

Вторник, 12 марта

05.00, 09.25 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 20.00
Вести
09.55 О самом главном 12+

00.55 Х/ф «Два Ивана» 12+

Суббота, 16 марта

05.00 Утро России. Суббота
08.40 Местное время. Суббота

Воскресенье, 17 марта

04.30 Т/с «Сваты» 12+
06.35 Сам себе режиссёр 12+

Понедельник, 11 марта

06:00 - Клипы 12+
06:30 - Утренняя зарядка! 6+
06:45 - Готовим вкусно и полезно 12+

Вторник, 12 марта

06:00 - Клипы 12+
06:30 - Утренняя зарядка! 6+
06:45 - Готовим вкусно и полезно 12+

Среда, 13 марта

06:00 - Клипы 12+
06:30 - Чэгиэн-чэбдик буолуохха! 6+

Четверг, 14 марта

06:00 - Клипы 12+
06:30 - Утренняя зарядка 6+

Пятница, 15 марта

06:00 - Клипы 12+
06:30 - Утренняя зарядка 6+

Среда, 13 марта

07:00 - Новый день 6+
09:00 - «Саха Сирэ» ин-

Суббота, 16 марта

06:00 - Геван 6+
06:30 - Спорт-клуб 6+

Воскресенье, 17 марта

06:00 - Геван 6+
06:30 - Мелодии прошлых лет 12+

Понедельник, 11 марта

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

Среда, 13 марта

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

Вторник, 12 марта

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

23.10 Футбол. Чемпионат мира.

Понедельник, 11 марта

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

Среда, 13 марта

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

Вторник, 12 марта

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

21.25 Футбол. Лига чемпионов.

Понедельник, 11 марта

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

Среда, 13 марта

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

Вторник, 12 марта

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

16.00 Все на футбол! Афиша 12+

Понедельник, 11 марта

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

Среда, 13 марта

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

Вторник, 12 марта

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

16.00 Все на футбол! Афиша 12+

Понедельник, 11 марта

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

Среда, 13 марта

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

Вторник, 12 марта

12.00 Д/ф «Вся правда про...» 12+

БИЛЭРИИЛЭР

ОБЪЯВЛЕНИЯ

12 Марта 2019 г. с 11 часов (без задержки) в доме ветеранов (балаган) села Намцы проводится общее собрание Намской местной организации Якутской республиканской организации Всероссийского общества слепых.

Повестка дня:

1. Отчёт работы бюро местной организации ВОС за период с Марта 2018 г. по Февраль 2019 г.

2. Обсуждение плана мероприятий местной организации ВОС на 2019 г.

Просим представителей

незрячих инвалидов, местных органы власти оказать содействие в транспортном обеспечении и сопровождении участников ежегодного собрания инвалидов по зрению.

® Нам сэлиэнньэтигэр күөл үрдүгэр, саҥа тутуллубут дьылээх уһаайба атыыланар. Заложной уулусса 11 дьиэтэ. Баанньык таһыгар.

Билсэр тел.: 89841185260

® В продаже: усиленные теплицы под поликарбонат:

3х4=16500 руб., 3х6= 22000 руб., а также парники. Возможно доставка до Намцев.

Тел. 89243670207

Считать недействительным утерянный военный билет на имя Аммосова Христофора Христофоровича.

® ООО «Уйгу» продает бетон и цементно-песчаный раствор любых марок от В – 3,5 до В – 25 согласно ГОСТ с доставкой.

® Заливаем идеальные ленточные бетонные фундаменты любых размеров согласно ГОСТ.

Тел. 89141056350 (звонить в рабочее время с 9 до 18 ч.)

® Грузовые перевозки.

Тел. 89644258617, 89841160270

Продаю усадьбу в с. Намцы 15 соток по ул. Жиркова, 17 за 400 т.р. без торга. Участок ровный, огорожен, свет и газ рядом. Тел. 89246619102 ватсап.

КЭРИЭСТЭБИЛЭР

Күндүтүк саныыр, таптыыр, ахтар кэргэним, оҕолорум ийэлэрэ, сиэннэр тапталлаах эбэлэрэ Дьяконова (Сивцева) Наталья Игнатьевна ыарахан ыарыыттан орто дойдуттан букатыннаахтык барбыта кулун тутар 7 күнүгэр 3 сылын туолар.

Наталья Игнатьевна 1966 сыл кулун тутар 29 күнүгэр Аппааны нэһилиэгэр 5-с оҕонон күн сириин көрбүтэ. Ийэтэ Винокурова Матрена Алексеевна, аҕата Сив-

цев Игнат Игнатьевич Карл Маркс аатынан колхозка ыанньыксытынан үлэлээбиттэрэ. Кыһын Балыйаа олороллоро, сайын сайылыкка көһөн үлэлиллэрэ. Онтон дьоно ыалдьар буоланнар, 1969 сыллаахха Граф Бирэрэгэр көһөн кэлбиттэрэ. Ийэтэ оскуолаҥа техүлэһитинэн, аҕата СПТУ-га харабылынан үлэлиирэ.

1973 сыллаахха Затон оскуолатыгар үөрэнэ кири-

тэ. Октябренок, пионер, комсомол аатын сүкпүтэ. Оскуолаҥа үөрэнэр сылларыгар бары тэрээһиннэргэ олус көхтөөхтүк кытара.

1980 сыллаахха оскуоланы бүтэрэн, СПТУ-га оҕурутчут идэтигэр үөрэнэ кирибитэ. Ийэтэ 1980 сыллаахха ыалдьан олохтон туораабыта, онтон 1982 сыллаахха аҕата суох буолбута. 1983 сыллаахха СПТУ-ну бүтэрэн

оҕо саадыгар үлэли кирибитэ. Манна үлэлиир кэмигэр оҕо саадын тэрээһиннэригэр көхтөөхтүк кытара, оҕолору кытта оҕо курдук оонньоһоро.

1987 сыллаахха олоҕун аргыһа Дьяконов Иван Дмитриевичи көрсөн ыал буолан, Намна олохсуйан, уоллаах кыыс оҕолонон ньир-бааччы олоруттара.

Оҕолору сиэн бэлэхтээнэр эбэ диэн үрдүк ааты сүкпүтэ. 1993 сыллаахха санаторнай оҕо саадыгар завхонунан үлэли кирибитэ.

Бу үлэтигэр үтүө суобастаахтык сөбүлээн үлэли сылдьан 2014 сыллаахха ыарахан кыыс ыалдьан үлэтигэр тохтообута. Эссэ да олоруоҕун ыарахан ыарыыттан эдэр сааһыгар биһиги кэккэбиттэн туораабыта.

Тапталлаах кэргэним, күн күбэй ийэбит, эйбэс эбэбит сырдык мөссүөнүн, ыраас дууһатын, амарах санаатын сүрэхпитигэр мэлдьи илдэ сылдьыахпыт.

Кэргэнэ, оҕолоро, кийиитэ, сиэннэрэ

Күндүтүк саныыр, таптыыр эдьийбит, эйбэс эбэбит, хос эбэбит, тыыл уонна педагогическай үлэ бэтэрээнэ, Саха АССР үтүөлээх учуутала, Учууталлар учууталлара, ССРС уонна Саха республикатын профессиональнай үөрэхтээһинин туйгуна, «Гражданской килбиэн» бэлиэ кавалера, Хатын Арыы нэһилиэгин Ытык кийитэ Говорова Валентина Петровна орто дойду олоҕуттан арааһыбыта б.д.в. кулун тутар 4 күнүгэр 40 хонугун туолла.

Биһиги эдьийбит 1933 сыл муус устар 15 күнүгэр Өлүөхүмэ оройуонун Тээһэ бөһүөлөгэр эбэнки дьээ кэргэнигэр бастакы оҕонон күн сириин көрбүтэ. Аҕата Габышев Петр Филиппович 1943 сыллаахха сэриигэ ыгырыллыбыта уонна сэриилэһэ сылдьан сураҕа суох сүппүтэ. Ийэтэ Агафья Петровна алта оҕотун кытта хаалар. Валя улахан кыыс быһытынан, ийэтин сүрүн көмөлөөһүчү-

тэ буоларын таһынан 11 сааһыттан колхозка ыстаадаҕа табаһытынан үлэли кириэр. Сэрии бүппүтүн кэнниттэн Токо 7 кылаастаах оскуолатыгар үөрэбин салгыыр. Үөрэбин бүтэрэн баран эмиэ ыстаадагыгар төннөн үлэлиир. Үөрэххэ, билиигэ көрүүгэ тардыһылаах буолан быыс булар эрэ, кинигэ ааҕар эбит. Ону таба көрөн абаҕата Габышев Тимофей Филиппович киин сиргэ үөрэнэ бар диэн сүбэлиир. Ол курдук үлэли сырыттаҕына 1952 сыллаахха сайын Валя Ленинград куоракка үөрэххэ ытталларын туһунан үөрүүлээх телеграмманы туппуга. Үтүө дьон көмөлөрүнэн табанан айаннаан, тыһынан, катерынан, борохуотунан устан, тимир суолунан айаннаан Ленинград куораты булбуга. Манна Валя 3 сыл бэлэмнэни курсугар 8-10-с кылаас программаларын үөрэтэн, 5 сыл Герцен аатынан пединститут математическай факультетын ситиһиллээхтик үөрэнэн

бүтэрбитэ.

1965 сылтан Валентина Петровна Затон 8 кылаастаах оскуолатыгар математика учууталынан үлэли кэлбитэ. Үлэтигэр кыһамнылаах учууталы 1970 сылтан завуһунан аныыллар. 1971 сылтан СПТУ-2-ға математика учууталынан көһөр. Манна үлэли сылдьан математика кабинетин огостон аһан үлэлэтэр. Бу кабинеты автоматизированнай ғына онгорттор. 1974-1975 сс. республикатааҕы конкурса 1-кы миэстэни ылаалар. Бу улахан ситиһии этэ.

Валентина Петровна 40 сыл педагогическай ыстаастаах, 20 сыл Намнааҕы профессиональнай-техничеккэй училищеҕа математика учууталынан, 17 сыл завуһунан үлэлээбитэ. Бу сыллар тухары кини биригэ үлэлиир коллегаларын, үөрэнээччилэрин убаастабылларын, билиниилэрин ылыан ыллаҕа. Валентина Петровна бэйэтигэр, эдэр учууталларга уонна үөрэнээччилэригэр кытаанах ирдэбиллээҕэ.

1969 сылтан 1975 сылга

диэри үс төгүл Хатын Арыы нэһилиэгин сельскэй сәбиэтин депутатынан, кэлин ветераннар сәбиэттэрин председателинэн үлэлээбитэ.

1977 сыллаахха социалистическай күрэхтэһии кыайыылааһын быһытынан Саха сириин делегациятын састаабыгар кириэн Ильмен күөлгэ геройдуу охтубут саллааттар пааматынньыктарыгар СПТУ-2 курсанарын уонна үлэһиттэрин сайайан тыһынаах сибэкки ууран кэлбиттэрэ. Ити Новгородскай уобалас Старай Русса куоратыгар этэ.

1979 сыл бэс ыйыгар Валентина Петровна Соьуус профтех үөрэхтээһинин үлэһиттэрин сьегигэр Саха сириин ПТО-тан делегатынан Москва куоракка ытталлар. Онно кинини сьезд бочуотунай президиумугар талан олордоллор. Валентина Петровна РСФСР госкомитетын уонна ПТО Бочуотунай грамотатынан уонна анал кыһыл көмүс чаһынан наҕараадаланар. Онтон 1982 сыллаахха РСФСР уонна ПТО Бочуотун кинигэтигэр киллэриллэр.

Биһиги эдьийбит аймахтары оҕолорун СПТУ-2-ға үөрэттэрбитэ. Салгыы үрдүк үөрэххэ кирирэллэригэр, үлэһит буолалларыгар төһүү күүс буолбута. Биһиги эдьийбит ыраас туттуулаах, астаах-үөллээх хаһаайка этэ. Оҕуруот аһын сөбүлээн олордоро. Куурусса, сибииһэ тутара. Көмүс тарбахтаах иистэһиэн этэ, баайара, тигэрэ, тугу барытын сатыыра.

Ийэбит тэҥэ күндү эдьийбит, эбэбит, быдан дьылларга быраһаай! Биһиги эйигин куруук махтана, ахтаһаны сылдьыахпыт, тыһынаахпыт тухары истинник санаахпыт. Намың буора сылаас суорҕан, сымнаҕас олбох буоллун!

Ыарахан кэммитигэр күүс-көмө буолбут Намнааҕы техникум коллективыгар, нэһилиэк бэтэрээннэрин сәбиэтигэр, үөрэппит оҕолоругар махталбытын тиэрдэбит.

Кыһыа, бырааттара, кийииттэрэ, сиэннэрэ, хос сиэннэрэ

РЕШЕНИЕ от «3» марта 2019 года № 16 «О результатах выборов Главы муниципального образования «Хатын-Арынский наслег» Намского района Республики Саха (Якутия)

На основании протокола избирательная комиссия муниципального образования «Хатын-Арынский наслег» от 3 марта 2019 года о результатах выборов главы муниципального образования «Хатын-Арынский наслег» Намского района Республики Саха (Якутия), руководствуясь частью 2 статьи 80 и частью 1 статьи 81 Закона Республики Саха (Якутия) «О муниципальных выборах в Республике Саха (Якутия)», избирательная комиссия муниципального образования «Хатын-Арынский наслег» решает:

1. Признать выборы Главы муниципального образования «Хатын-Арынский наслег» Намского района Республики Саха (Якутия)

состоявшимися и результаты выборов действительными.

2. Признать избранным главой муниципального образования «Хатын-Арынский наслег» Намского района Республики Саха (Якутия) Ноговицына Ивана Дмитриевича, получившего наибольшее количество голосов избирателей - 808, что составляет 85,41 процентов от числа избирателей, принявших участие в голосовании.

3. Направить настоящее решение для опубликования в средства массовой информации.

Председатель избирательной комиссии Е.В. Стрекаловская, секретарь избирательной комиссии Н.С. Саввина

РЕШЕНИЕ от «3» марта 2019 года № 17 «О регистрации избранного Главы муниципального образования «Хатын-Арынский наслег» Намского района Республики Саха (Якутия)

В соответствии со статьей 86 Закона Республики Саха (Якутия) «О муниципальных выборах в Республике Саха (Якутия)» и на основании решения избирательной комиссии муниципального образования «Хатын-Арынский наслег» от 3 марта 2019 года № 16 «О результатах выборов Главы муниципального образования «Хатын-Арынский наслег» Намского района Республики Саха (Якутия)», избирательная комиссия муниципального образования «Хатын-Арынский наслег» решает:

1. Зарегистрировать Ноговицына Ивана Дмитриевича Главой муниципального образования «Хатын-Арынский наслег» Намского района Республики Саха (Якутия).

2. Выдать Ноговицыну Ивану Дмитриевичу удостоверение об избрании главой муниципального образования «Хатын-Арынский наслег» Намского района Республики Саха (Якутия) установлен-

ного образца. 3. Опубликовать настоящее решение в средствах массовой информации и разместить на официальном сайте муниципального образования «Хатын-Арынский наслег».

Председатель избирательной комиссии Е.В. Стрекаловская, секретарь избирательной комиссии Н.С. Саввина

РЕШЕНИЕ от «3» марта 2019 года № 8 «О регистрации избранного главы муниципального образования «Арбынский наслег» Намского района Республики Саха (Якутия)

В соответствии со статьей 86 Закона Республики Саха (Якутия) «О муниципальных выборах в Республике Саха (Якутия)» и на основании решения избирательной комиссии муниципального образования от 03 марта 2019 года № 8 «О результатах выборов главы

муниципального образования «Арбынский наслег» Намского района Республики Саха (Якутия)» избирательная комиссия муниципального образования «Арбынский наслег» решает:

1. Зарегистрировать Бугаева Бориса Борисовича главой муниципального образования «Арбынского наслега» Намского района Республики Саха (Якутия).

2. Выдать Бугаеву Борису Борисовичу удостоверение об избрании главой муниципального образования «Арбынский наслег» Намского района Республики Саха (Якутия) установленного образца.

3. Опубликовать настоящее решение в средствах массовой информации и разместить на официальном сайте муниципального образования «Арбынский наслег».

Председатель избирательной комиссии М.И. Жиркова, секретарь избирательной комиссии И.А. Исакова.

Тапталлаах кыһым, күн-күбэй ийэбит, таптыр балтыбыт, эдьийибит. «Нам улууһа» МТ баһылыгын экономика уонна үпкэ солбууааччыта НАУМОВА Анастасия Васильевна, кырачаан уолбут Ванюша соһумардык күн сириттэн барбыттарынан диригин куртууйан туран бары билэр чугас дьонугар иһитиннэрэбит. Ийэтэ А.С. Феоктистова, оболоро, убайа В.В. Феоктистов, кийитэ М.Н. Феоктистова уонна кинилэр оболоро.

Күндү дьүөгэбит Настя күн сириттэн хомолтолоохтук, соһуччу туораабытынан ийэттигэр, чугас дьонугар, оболоругар дириг кутурбаммытын тиэрэбит. Аһыгытын тэҥгэ үлэстэбит. Дьүөгэлэрэ Саргы Николаева, Ира Корякина, Елена Бурцева. Коллектив Централлизованной бухгалтерии выражает глубокое соболезнование родным и близким в связи с трагической кончиной Анастасии Васильевны и ее сына Ванюши. Ее качества как активность, жизнелюбность, а также предприимчивость, целеустремленность — были для нас примером. Она остается в наших сердцах надежным товарищем и мудрым советчиком, всегда готовым прийти на помощь в любой ситуации. Помним, любим, скорбим. Светлая память о нашей коллеге навсегда сохранится в наших сердцах. Коллеги, друзья. «Нам улууһа» МТ экономика уонна үп дьыалатыгар солбууааччыта НАУМОВА Анастасия Васильевна, кырачаан уолунаан хомолтолоохтук, соһуччу күн сириттэн күрэммиттарынан ийэттигэр Феоктистова Анна Семеновна, кэргэнигэр, оболоругар, чугас аймах-билэ дьонугар, коллегаларыгар, үлээннээхтэригэр, Үөдүйтэн төрүттээх аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрэбит. Аһыгытын тэҥгэ үлэстэбит. «Үөдүй нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, депутаттара.

«Нам улууһа» МТ баһылыгын экономика уонна үп салаатыгар солбууааччыта НАУМОВА Анастасия Васильевна, кырачаан уолунаан хомолтолоохтук, соһуччу күн сириттэн күрэммиттарынан ийэттигэр Феоктистова Анна Семеновна, кэргэнигэр, оболоругар, чугас аймах-билэ дьонугар, коллегаларыгар, үлээннээхтэригэр, Үөдүйтэн төрүттээх аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрэбит. Аһыгытын тэҥгэ үлэстэбит. «Үөдүй нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, депутаттара. Намнаабы тыа хаһаайыстыбатын управлениетыгар экономист доһуонаһыгар биригэ үлэли сылдыбыт диригинк убаастыыр, ытыктыыр коллегабыт НАУМОВА Анастасия Васильевна уонна кырачаан уола Ваня күн сириттэн соһумардык, хомолтолоохтук туораабытынан куртууйан туран ийэттигэр Анна Семеновна, кэргэнигэр, уоллартыгар, чугас аймах дьонугар дириг кутурбаммытын тиэрэбит. Аһыгытын тэҥгэ үлэстэбит. Убаастабыллаах улуус кининьмит балыһынан сестра-диетолог, завхозугар Феоктистова Анна Семеновна, кини сиэннэригэр, СВФУ мединститутун устудьуонугар Айсенга, Нам 2 №-дээх оскулатын үөрэнээччитигэр Сашага, тапталлаах кыһа, күн-күбэй ийэлэрэ НАУМОВА Анастасия Васильевна, кыракай уол Ванюша күн сириттэн олус хомолтолоохтук уонна соһуччу суох буолбуттарынан дириг кутурбаммытын тиэрэбит. Улууустаабы оҕо уһууаанын сэбиэдиссэйдириг сэбиэтэ. «Хомустаах 2-с нэһилиэгэ» муниципальный тэриили дьаһалтата, нэһилиэк депутаттара. Нам улууһун экономика уонна үп салаатыгар баһылыгы солбууааччы НАУМОВА Анастасия Васильевна кыра уолунаан соһуччу, хомолтолоохтук күн сириттэн барбыттарынан, тапталлаах кэргэнигэр, оболоругар, чугас дьонугар, аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрэбит. «Улууустаабы кини балыһа коллектива, административта, профсоюзун комитетта, ветераннар советтара диригинк убаастыыр Нам улууһун дьаһалтатын баһылыгын экономика салаатыгар солбууааччыта, Намнаабы кини балыһа кылаабынай бырааһын солбууааччынан олус таһаарылаахтык биригэ үлэстэбит коллегабыт НАУМОВА Анастасия Васильевна уонна тапталлаах кыра уола НАУМОВ Ваня соһуччу, олус хомолтолоохтук олуктон туораабытынан ийэттигэр, эбэттигэр, ветеран үлэһиттэригэр, балыһа диетестратыгар Феоктистова Анна Семеновна, оболоругар, биригэ төрөөбүт убайдарыгар Айсенга, Сашага, бары аймахтарыгар, доботторугар, биригэ үлэстэбит коллегаларыгар дириг кутурбаммытын тиэрэбит, аһыгытын тэҥгэ үлэстэбит. «Нам улууһа» МТ баһылыгын экономика уонна үпкэ солбууааччыта НАУМОВА Анастасия Васильевна уонна олуктон соһуччу туораабытынан кэргэнигэр, оболоругар, чугас дьонунуругар, аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрэбит, аһыгытын тэҥгэ үлэстэбит. «Хомустаах 1-кы нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, общественноһа. «Хатырык нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, общественноһа, депутаттара уонна ветеран Сэбиэтэ «Нам улууһа» МТ баһылыгын экономика уонна үп салаатыгар солбууааччыта, Нам сэлээнньэтин олуктооһо НАУМОВА Анастасия Васильевна уолунаан Ваняля күн сириттэн барбыттарынан эдьийдэригэр Хатырык орто оскулатын учууталыгар Готовцева Зоя Николаевнага, «Кэскил» оҕо сайдар кинини сэбиэдиссэйтигэр Заровняева Екатерина Семеновнага, иитээччитигэр Иванова Лена Алексеевнага уонна бары аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрэбит. «Хатырык нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата

«Нам улууһа» МТ баһылыгын экономика уонна үп салаатыгар солбууааччыта НАУМОВА Анастасия Васильевна уонна соһумардык күн сириттэн туораабытынан кэргэнигэр, оболоругар, чугас дьонугар, аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрэбит, аһыгытын тэҥгэ үлэстэбит. Нам улууһун «Бизнес инкубаторын» коллектива. ГКУ РС(Я) «Намское управление социальной защиты населения и труда при МТ и СР РС(Я)» выражает глубокое соболезнование родным и близким по поводу безвременной кончины заместителя главы по экономике и финансам МО «Намский улус» НАУМОВОЙ Анастасии Васильевны и сына Вани, воспитанника МКДОУ д/с № 12 «Мичил» с. Намцы. «Нам улууһа» МТ депутаттарын Сэбиэтэ биригэ үлэстэбит. алтыспыт коллегабыт, «Нам улууһун» экономика уонна үп салаатыгар баһылыгы солбууааччы НАУМОВА Анастасия Васильевна кыра уолунаан соһуччу, олус хомолтолоохтук күн сириттэн барбыттарынан ийэттигэр, дьиз кэргэнигэр, чугас дьонунуругар, доботторугар дириг кутурбаммытын тиэрэбит. Нам улууһун дьаһалтатын экономика уонна үп салаатыгар баһылыгы солбууааччы НАУМОВА Анастасия Васильевна уола Ваня олуктон соһумардык туораабытынан ийэттигэр, эбэттигэр, оболоругар, чугас дьонугар уонна аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрэбит. Нам улууһун спордуун управлениета. Хатырык нэһилиэгин «Кэскил» оҕо сайдар кинини коллектива сэбиэдиссэйитигэр Заровняева Екатерина Семеновнага, биригэ үлэһити коллегабытыгар, иитээччи Ивановна Лена Алексеевнага уонна кини дьиз кэргэнигэр тапталлаах балтылара НАУМОВА Анастасия Васильевна, уола Ванюша күн сириттэн соһуччу туораабытынан дириг кутурбаммытын тиэрэбит. Коллектив Намского педагогического колледжа выражает глубокое соболезнование родным и близким с трагической гибелью заместителя Главы МО «Намский улус» по экономике и финансам НАУМОВОЙ Анастасии Васильевны и ее сына Вани. Тапталлаах кэргэним, аҕабыт, эһэбит, хос эһэбит. Хатын Ары нэһилиэгин Граф Бизрегин олохтооһо, СР үөрэҕиритин туйгуна, СР композитордарын уонна мелодистарын түмсүүтүн чилиэнэ, үлэ бэтэрээнэ ЭВЕРСТОВ Тимофей Тимофеевич б.д.ь. олунньу 27 күнүгэр ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытын бары аймахтарытыгар, билэр дьоммутугар иһитиннэрэбит. Кэргэнэ, оболоро, сиэннэрэ, хос сиэнэ Ытыктыыр убайыт, таайыт, Хатын Ары нэһилиэгин олохтооһо ЭВЕРСТОВ Тимофей Тимофеевич ыалдьан күн сириттэн барбытынан кини кэргэнигэр Валентина Николаевнага, оболоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дириг кутурбаммытын тиэрэбит. Аппааныттан Матвеевтар, Эверстовтар. Бу дьыл олунньу 27 күнүгэр Граф Бизрегин олохтооһо, үлэ бэтэрээнэ ЭВЕРСТОВ Тимофей Тимофеевич ыарахан ыарыыттан соһумардык олуктон барбытынан үөрэммит кылааһынньыктарытыгар — кэргэнигэр Валентина Николаевнага, оболоругар, сиэннэригэр, быраатыгар Иван Тимофеевич дьиз кэргэнигэр, бары аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрэбит. 1968 сыл 10 «а» кылаас выпускниктара. «Хатын-Ары нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, нэһилиэк Сэбиэтэ, ветеранарын Сэбиэтэ, общественноһа, СР үөрэҕиритин туйгуна, СР композитордарын уонна мелодистарын түмсүүтүн чилиэнэ, үлэ ветерана ЭВЕРСТОВ Тимофей Тимофеевич уһун ыарахан ыарыыттан ыалдьан, олуктон туораабытынан кэргэнигэр Валентина Николаевнага, оболоругар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммытын тиэрэбит. Фрунзе нэһилиэгин Ытык кырдыгаһа, тыыл, үлэ ветерана, өр сылларга сылгыһытынан үлэһээн «Коммунистический үлэ ударника» ааты ситиспит, республика «Золотые семьи Якутии» кинигитигэр кирибит Нам улууһа кизэн туттар дьиз кэргэн аҕата ЯДРИХИНСКАЯ Гавриил Кондратьевич уһун ыарахан ыарыыттан орто дойдуну олуктунан букатыннаахтык барбытынан биригэ үлэһити коллегабытыгар Бугаева Екатерина Гаврильевнага, кини биригэ төрөөбүттэригэр, кинилэр дьиз кэргэтигэр дириг кутурбаммытын тиэрэбит. Намнаабы библиотечный ситим коллектива, кылаура үлэһиттэрин идэлээх сойууун камтитытэ.

Убаастыыр таайым, Фрунзе нэһилиэгин Ытык кийитэ, тыыл, үлэ ветерана, өр сылларга сылгыһытынан үлэһити ЯДРИХИНСКАЯ Гавриил Кондратьевич олуктон туораабытынан оболоругар, чугас дьонугар дириг кутурбаммытын тиэрэбит. Хатырыктан А.А. Ершова. Күндүтүк саныыр тапталлаах балтыбытыгар Сардаана Семеновнага, бырааппытыгар Максим, Альберт Ядрихинскийдарга тапталлаах убайа, бырааттара ЯДРИХИНСКАЯ Роман Максимович эдэр сааһыгар б.д.ь. олунньу 27 күнүгэр соһумардык күн сириттэн букатыннаахтык барбытынан дириг кутурбаммытын тиэрэбит. Арбытан, Намтан аймахтарыт Филипповтар, Захаровтар, Жирковтар. Күндү уолум, бырааппыт, убайыт, саамай бас-көс уолбут, байаныдаах булчут, суол тутуутун уонна коммунальнай хаһаайыстыба бэтэрээнэ ПАРНЯКОВ Михаил Карлович соһуччу ыалдьан кулун тутар 3 күнүгэр орто дойдуттан суох буолбутунан кэргэнигэр, оболоругар, сиэннэригэр дириг кутурбаммытын тиэрэбит. Ийэтэ, эдьийдэрэ, бырааттарын дьиз кэргэтээрэ. Таптыр кэргэним, аҕабыт, эһэм ПАРНЯКОВ Михаил Карлович эмискэ ыалдьан олуктон туораабытынан ийэттигэр, биригэ төрөөбүттэригэр дириг кутурбаммытын тиэрэбит. Кэргэнэ, уолаттара, кийитэ, сиэнэ. Балтыбытыгар, эдьийдэригэр Степанида Николаевна Парняковага, оболоругар, сиэнигэр, таптыыр кэргэнэ, аҕалара, эһэтэ ПАРНЯКОВ Михаил Карлович уһун, ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан дириг кутурбаммытын тиэрэбит. Биригэ төрөөбүттэриг уонна бары оболор. Коллектив ГКУ «ЦЗН Намского улуса» выражает соболезнование родным и близким покойной Ульяне Карловне по поводу кончины брата ПАРНЯКОВА Михаила Карловича. Убаастыыр коллегабытыгар Степанида Николаевна Парняковага, оболоругар, сиэнигэр таптыыр кэргэнэ, аҕалара, эһэтэ ПАРНЯКОВ Михаил Карлович күн сириттэн туораабытынан дириг кутурбаммытын тиэрэбит. И.Д. Винокуров — Чыбылбан аатынан Нам начальнай оскулатын коллектива. Биригэ үөрэммит дьүөгэбитигэр, доботторугар Парнякова Степанида Николаевнага, оболоругар, сиэнигэр тапталлаах кэргэнэ, аҕалара, эһэтэ ПАРНЯКОВ Михаил Карлович ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан дириг кутурбаммытын тиэрэбит. Биригэ үөрэммиттэрэ, 1979 с. выпускниктара. Биригэ үөрэнэ сылдыбыт табаарыспыт, доботорбут ПАРНЯКОВ Михаил Карлович орто дойдуттан эмискэ суох буолбутунан кэргэнигэр С.Н. Парняковага, оболоругар, сиэнигэр дириг кутурбаммытын тиэрэбит. ХСЦ 1979 с. биригэ үөрэммит оболоро. «Хатырык нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, общественноһа, депутаттара уонна ветеран Сэбиэтэ «Хатырык нэһилиэгин Ытык кийитигэр» Парнякова Евдокия Архиповнага, кини оболоругар, сиэннэригэр тапталлаах уола, убайдара, таайдара Нам сэлээнньэтин олохтооһо ПАРНЯКОВ Михаил Карлович соһумардык күн сириттэн барбытынан дириг кутурбаммытын тиэрэбит. «Хатырык нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата Суолу тутар, өрөмүөнүөр тэрилтэбэ хас да сый биригэ үлэстэбит суоппарыт, ыкса ыалы олоһубт ПАРНЯКОВ Михаил Карлович олус соһуччу, хомолтолоохтук, орто дойдуну олуктунан туораабытыгар күнүгүтүнэн кэргэнигэр Ираида Николаевнага, уоллартыгар Карлга, Толбага, кийиттигэр, сиэннэригэр, аймах-билэ дьонугар дириг кутурбаммытын тиэрэбит. Биригэ үлэстэбит М.Н. Окочеников, М.Г. Гладкова, З.И. Егорова. Нам педагогическай колледжин коллектива колледж үлэһитигэр Аграфена Саввина, Леонид Прокопьевич Говорваттара, кинилэр дьиз кэргэтигэр тапталлаах ийэлэрэ, эбэлэрэ, хос эбэлэрэ, Мэнэ Хангала улууһун Моорук Суолата нэһилиэгин олохтооһо БРЫДГАЛОВА Матрена Васильевна 90 сааһыгар олуктон барбытынан кутурбанын тиэрэбит. Күндү ийэбит, эбэбит, Саха республикатын үөрэҕиритин туйгуна, үлэ ветерана, сааһын тухуры оҕо иитиитигэр үлэһээн кылаатын килэрсэбит, Нам с. олохтооһо ФЕДОРОВА Тамара Романовна б.д.ь. кулун тутар 6 күнүгэр уһун, ыарахан ыарыыттан күн сириттэн барбытынан диригинк куртууйан туран иһитиннэрэбит. Оболоро, сиэннэрэ, сиэн кийитэ, күтүөтэ

ДЬОЛУ, ТАПТАЛЫ, КЭРЭ АНАРДАР!

САХАБЫТ СИРИН КҮНДҮ ДАЛБАР ХОТУТТАРА!

Өрөспүүбүлүкэ салалтатын уонна тус бэйэм аапыгтан энигини сандал саас бырааһын-
ньыгынан – Дьахталлар аан дойдутаабы күннэринэн итиитик-истинник эбэрдэлибин!

Кулун тутар 8 күнэ тапталы, ыра санааны, кэрэбэ дьулуһууну, айылҕа уһуктуутун кытта
быстыбат ситимнээх. Бу күн биһиги саамай муударай уонна тулуурдаах, амарах сүрэхтээх
уонна эйбэс дьоммутугар – ийэбитигэр, эбээбитигэр, эдьийдэрбитигэр, балтыларбытыгар,
кыргыттарбытыгар истин махталбытын тиэрдэбит.

Аныгы дьахтар оҕолорун иитэр, көрөр-истэр, алаһа дьиэтигэр эрэллээх, сылаас, сырдык
сыһыаны олохтуур, чугас дьонун уостубат тапталынан угуттуур далбар хотун эрэ буолбатах,
кени дьыалабыай хаачыстыбатынан уонна талаанынан, дьобурунан биһирэнэр идэлээх үлэһит.

Бүгүҥнү күнүгэ эниги – кэрэ анаардарбыт – өрөспүүбүлүкэ уопастыбаннай уонна бэли-
тичэскэй олоһор көхтөөхтүк кыттабыт. Эниги үлэтиттэн, ис кыахытыттан, ийэли кы-
һамнылаах сыһыангытыттан өрөспүүбүлүкэбит, дойдубут инникитэ быһаччы тутулуктаах.

Күндү дьахталлар! Эһиэхэ чэгиэн дорубуйаны, сарсынҥыга эрэли, уһун дьоллоох олоһу,
дьиэ кэргэннигитигэр этэнгэ буолууну баҕарабын!

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дархана Айсен Николаев

ЛУШКИНЫ ААБЫАХХА – ТАЛТААЛЫ САҢЫАХХА

Я помню чудное мгновенье:
Предо мной явилась ты,
Как мимолетное виденье,
Как гений чистой красоты.

В томленьях грусти безнадежной,
В тревогах шумной суеты,
Звучал мне долго голос нежный
И снились милые черты.

Шли годы. Бурь порыв мятежный
Рассеял прежние мечты,
И я забыл твой голос нежный,
Твои небесные черты.

В глуши, во мраке заточенья
Тянулись тихо дни мои
Без божества, без вдохновенья,
Без слез, без жизни, без любви.

В душе настало пробужденье:
И вот опять явилась ты,
Как мимолетное виденье,
Как гений чистой красоты.

Как неразгаданная тайна,
Живая прелесть дышит в ней —
Мы смотрим с трепетом
тревожным
На тихий свет ее очей.

Земное ль в ней очарованье,
Иль неземная благодать?
Душа хотела б ей молиться,
А сердце рвется обожать...

Өйдүбүчү, ол кулүм түгэни
Аан бастаан эйигин көрбүпчүм,
Бу уулан сүтүөхтүчү уйаҕас
Кэрэттэн кэрэни билбиһин.

Санньылҕан аргыстаах айаммар
Сүксүлгэн түбүктээх күннэрбэр,
Сирдээби сүлүһүм буолаһың
Иннибэр эн мэлдьи сырдыгырың.

Дьыл-хонук ааспыта ыраны
Ыһахтыгыр ыттылҕан турбута,
Ол иһин эн кэрэ дьүһүнүң
Ыраатан умнуллан барбыта.

Түң тыаҕа уһукка хайтаран
Олоһум тохтообут курдуга,
Үңкүрбэр, иэйэрбэр, таптыырбар
Айыы да, аанһал да суох этэ.

Мин кутум эмискэ тилиннэ
Иккистээн бу курдук долгуйда,
Бу уулан сүтүөхтүчү уйаҕас
Кэрэттэн кэрэбэ тардыста.

Сүрэхпэр сааскылыгы умсулҕан
Төнүннэ олоххо ахтылҕан,
Үңкүөхпэр күн айыы көһүннэ
Тапталтан хараһым ууланна.

Өйдүбүчү, ол кулүм түгэни
Аан бастаан эйигин көрбүпчүм,
Бу уулан сүтүөхтүчү уйаҕас
Кэрэттэн кэрэни билбиһин.

Наталья Михалева –
Сайа тылбааһа

ТУОХТАН ДА ЧАҒЫЙБАТ КЭРЭ КУОЛАР

Ус Алдан Бороһонугар кулун тутар 2 күнүгэр «Мүрү
кубога-2019» диэн УАЗ массыналар күрэхтэһиилэрэ тэри-
линнэ. Дьахталларга 3 хамаанда кэлэн кыттыбыт. Түмүккэ:
1 м - Алёна Охлопкова — Нам, 2 м - Саргы Федорова — Нам,
3 м - Бороһон кэрэ анара ылбыт.

Нам кыргытара УАЗ массыналар күрэхтэһиилэригэр
былырынынгыттан кытталлар. Ааспыт сылга үс миэстэни
барытын Нам кэрэ анардара ылбыттара. Тимир көлөнү са-
табыллаахтык муһалаан сүүрдэр, хас биридди кэрэ анарга
кыайтарбат. Ол эрээри биһиги кыргыттарбыт икки сыл су-
буруччу бастыггарын көрдөрдүлэр. Күрэхтэһэр
сүрүн састаап «Намавто-
леди» түмсүү чилиэртэрэ.

Быйыл түмсүү тэрилли-
битэ 15 сыла. Бүгүҥнү
күнгэ түмсүүгэ 17 кыыс
баар. Председатель – Ох-
лопкова Алёна Ивановна.
Кыргыттар былырыын
Тааттаҕа ытыллыбыт
республикатааҕы «Ав-
толеди» ыһаҕын кү-
рэхтэһиигитигэр бочуот-
таах маҕнайгы миэстэ-
ни ылбыттара. Онон 15 сылларын көрсө бэртээхэй бэлэх
оноттубуттара. Ол курдук быйыл от ыйын ортого республи-
катааҕы автоледи кулууп ыһаҕа Намга ыһыллыаҕа.

Суоппар кыргыттар түбүктэрэ манан эрэ бүппэт. Кинилэр
анал бырайыак көмүскээн, былырыын «Аллея знаний» уонна
«Площадка для высадки детей» диэн Нам киин ордуолаларын
таһыгар быһаһааккалары онотторбуттара. Бу курдук барыга
бары көхтөөх кыргыттар ылсыбыттарын тиһэбэр тириэрдэр
кытаанах санаалаахтар. Кинилэргэ мэлдьи күөх уоту, көнө
суолу баҕарабыт!

Л.НОГОВИЦЫНА

Кылаабынай редактор
В.Г. КАСЬЯНОВ

ОТДЕЛЛАР:

редакторы солбуйааччы — 41332,
хаһыаты таңгы — 41332,
бухгалтерия — 41141,
факс — 41141.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Энсиэли» хаһыат редакцията»
автономнай учреждение. Сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар
эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральной сулууһа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр ре-
гистрацияламмыт нүөмэрэ — ПИ №ТУ14-0216.

Сурукка ааккытын-суолугутун, үлэтитин, дьиэбит аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияҕа
кирибит суруктар төннөрүлүбэттэр. Автор этэрэ хаһыат санаатынын мэлдьи биир буолбат.

«ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.

Редакция, издатель аадырыһа: 678380, СР, Нам улууһа, Нам сэл., Ст. Платонова уул, 1/2 корп.
Типография аадырыһа: Дьокуускай к., Вилюйскэй переулук, 20
E-mail: Namtsy41141@mail.ru

Хаһыат «Якутия» медиа-холдинг АУо
типографиятыгар бэчээттэннэ.

Аадырыһа:

Дьокуускай к., Вилюйскэй переулук, 20

Формата А3. Кээмэйэ 3,0 бэчээт. Лиис

Көҥүл сыананан атылланар

Индексэ — Р0005. Тираһа — 971 экз.

Бэчээкэ илии баттаньтын графига —
12:00 ч. 06.03.2019 с.

Бэчээкэ илии баттанна — 11:20 ч. 06.03.2019 с.